

Dokumentin sisältö

ARVIOINTI HYVINVOINNIN EDISTÄMISESTÄ VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

- 1 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 2 Indikaattorit ja muu tutkimustieto hyvinvointijohtamisen taustalla
- 3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

- 4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 6 Hyvinvointisuunnitelma 2021 - 2025 (liite: Tyrnävän kunnan hyvinvointisuunnitelma 2021 - 2025)

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 7 Suunnitelman laatijat
- 8 Suunnitelman hyväksyminen

ARVIOINTI HYVINVOINNIN EDISTÄMISESTÄ VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

Valtuustokaudella 2017–2021 hyvinvoinnin edistämistyötä toteutettiin kuntastrategian ja kunnanhallituksen hyväksymien painopisteiden mukaisesti. Tyrnävän kunnanvaltuusto hyväksyi kuntastrategian kokouksessaan 9.12.2019.

Kunnan on seurattava asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia. Kunnan on nimettävä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäksi kunnan on tehtävä yhteistyötä muiden kunnassa toimivien julkisten tahojen sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, § 12).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tehtävä. Se on tietoista voimavarojen kohdentamista kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen. Käytännössä kyse on tehtävistä, joiden tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, sairauksien ja syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen. Näitä tehtäviä toteutetaan kunnan kaikilla toimialoilla. Edistämällä hyvinvointia ja osallisuutta parannetaan kuntalaisten elämänlaatua, lisätään työllisyyttä, työkykyä ja tuottavuutta ja hillitään sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua (THL).

Tyrnävän kunnan valtuustokauden 2017-2021 hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen suunnitelman painopisteinä/pääteemoina olivat:

1. Hyvinvointia elinvoimaisuudesta ja osallisuudesta

- Vuorovaikutteinen viestintä, monialainen yhteistyö, koulutustason nostaminen ja lisää yrityksiä
- Paikallisen identiteetin ja demokratian vahvistaminen
- Kunnan strategian päivityksessä hyvinvointinäkökulma keskeisessä roolissa
- Perhekeskustoiminnan käynnistäminen
- Valmistautuminen soite- ja maakuntauudistukseen

2. Hyvinvointia vapaa-ajalla

- Terveelliset elintavat ja hyvinvoivat kuntalaiset
- Kulttuurin edistäminen
- Viestinnän tehostaminen- hytenäkökulma mukaan kunnan viestintään

3. Hyvinvointia ympäristöstä

- Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö
- Elinympäristön kehittäminen hyvinvointia tukevaksi
- Hyvinvointia ravitsemuksella

4. Hyvinvointia koulutuksella

- Tulevaisuuden kunta-sivistyskunta
- Osaamisen edistäminen

Näiden painopisteiden/pääteemojen tavoitteiden saavuttamiseksi on tehty toimenpiteitä ja tavoitteista on toteutunut mm. seuraavat:
(Kohdasta 1. painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi löytyy osastoittain tarkemmat kuvaukset).

1. Hyvinvointia elinvoimaisuudesta ja osallisuudesta

- Viestintäsuunnitelma on laadittu ja otettu käyttöön vuonna 2018.
- Tyrnävän kunnan verkkosivujen uudistus toteutettiin vuonna 2020.
- Kunnan näkyvyyttä ja läsnäoloa sosiaalisen median kanavissa on lisätty 2018-2021 suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti.
- Vuoden 2019 lopussa päätettiin, että Tyrnävän kunta lähtee työstämään yhteistyössä kunnan ja yhdistysten kanssa yhteistyöasiakirjaa, jossa luodaan selkeät pelisäännöt ja ohjeet mm. järjestöavustuksille ja tilojen käytölle. Yhdistykset järjestävät kuntalaisille mm. kerho- ja vertaistoimintaa, liikuntapalveluja, kulttuuritoimintaa, tapahtumia ja tilaisuuksia ja tukevat näin kunnan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Yhteistyöasiakirja valmistui vuoden 2020 aikana.
- 9.12.2020 valtakunnallisena vuoden kylän palkitun Markkuun Markkuun Seudun kyläyhdistys ry ja Tyrnävän kunnanvaltuusto antoivat yhteisen julkilausuman kylien kehittämisestä. Vuoden 2021 kuluessa valmistui Tyrnävän kylien yhteistyömalli tukemaan kylien palvelujen säilyttämistä ja kehittämistä. Yhteistyömallia toteutetaan Tyrnävän kunnan ja kyläyhdistysten välisenä päivittyvänä sopimuksena. Toimintamalli lisää myös kylien välistä keskustelua.
- Osallisuutta on vahvistettu niin tapahtumin, koulutuksin ja tietoa lisäämällä sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia eri-ikäisille kuntalaisille tarjoamalla.
- Juurilla -hanke (2018 - 2019) osallisti kuntalaisia keskusteluun omasta hyvinvoinnista ja elinvoimasta.
- Vertaisohjaaja koulutus järjestettiin 2019 yhteistyössä PohjoisPohjanmaan liikunta ja urheilu ry:n kanssa.
- Tyrnävän kunta oli mukana Digituki-pilotissa, jonka tavoitteena oli kehittää kuntalaisten digitukea PohjoisPohjanmaan kunnissa.
- I&O -kärkihankkeen kautta on arvioitu ikääntyneiden palveluiden palvelutarjontaa, pohdittu ikääntyneiden kuntalaisten tulevaisuuden tarpeita sekä verkostoiduttu muiden kuntien kanssa.
- Vuonna 2017 ja 2018 toteutui yksi painonhallintaryhmä/vuosi. Ryhmien koko oli noin 10 henkilöä/ryhmä. Ryhmä kokoontui terveyspalveluissa, mutta ohjaus tapahtui videovälitteisesti ODL:stä käsin.
- Vuonna 2019 toteutui yksi Tulppa-ryhmä ja vuonna 2021 toteutui Verkkopuntari -painonhallintaryhmä, jossa alkutapaaminen oli terveyskeskuksessa ja muutoin toteutus oli verkossa. Lisäksi yksilöohjausta on tehty jatkuvasti diabeteshoitajan ja sydänhoitajan toimesta.
- Tyrnävän kunnan perhekeskustoimintamallia on käynnistetty ja perhekeskus on toteutettu sähköisenä.
- Talous- ja velkaneuvonta -hanke "Apua asumiseen" 2020 kehitti toimintamalleja vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseksi.
- Työllisyyden kuntakokeilun asiakastyö alkoi 3/2021. Kuntakokeilun tavoitteena on nopeuttaa työttömien työnhakijoiden työllistymistä tai ohjautumista erilaisiin koulutuksiin ja palveluihin.
- Tyrnävän Kehitys Oy:n toiminta alkoi lokakuussa 2021.
- Lastenneuvolatoiminnan toteuttaminen aloitettiin Temmeksellä 2019 alkaen ja Murrossa 2020.
- Ehkäisevän päihdetyön kehittämisen toimenpiteitä on tehty yläkoulussa yhdessä nuorisotoimen ja Koti-koulufoorumin kanssa.
- Keväästä 2020 alkaen sosiaali- ja erityisesti terveyspalveluissa on merkittävänä tehtävänä ollut koronaepidemian hoitaminen.
- Tyrnävän seurakunta on toiminut yhteistyössä niin Tyrnävän kunnan kuin kaikkien paikkakunnalla toimivien ihmisten parissa työtä tekevien yhteisöjen kanssa.

2. Hyvinvointia vapaa-ajalla

- Tyrnävän kunta on ollut/on mukana psoriasisliiton koordinoimassa Vertaistervarit -hankkeessa (2020 - 2022), jonka tarkoituksena on mahdollistaa vertaistuki henkilöille, joilla on tuen tarve elintapamuutoksen tekemiseen tai ylläpitämiseen. Hankkeen pääteemoina ovat liikunta, ravitsemus, päihteet ja uni.
- Liikkuva kunta - ohjelma juurtui osaksi Tyrnävän kunnan toimintaa.
- Kunnan ja liikuntaseurojen yhteistyössä on liikutettu tyrnäväläisiä yli 20 000 kertaa vuodessa.
- Liikunnan ja kilpaurheilun harrastaminen tuhansille kuntalaisille monipuolisilla liikuntapaikoilla on mahdollistettu.
- Liikuntaneuvontaa kuntalaisille liikuntasiihteerin ja terveyskeskuksen yhteistyönä on tehty.

- Liikuntasihteerin on etsinyt sopivaa liikuntaharrastusta kymmenille kuntalaisille Tyrnävän liikuntatarjonnasta, jossa 3. sektorin toimijoilla on tärkeä tuottajan rooli samoin kuin alan yrittäjillä ja kansalaisopistolla.
- Liikuntatoimi on tehnyt yhteistyötä mm. Pohjois-Suomen liikunnan, nuoriso-, kulttuuri-, sosiaali- ja ympäristöosaston kanssa sekä urheiluseurojen, kansalaisopiston, 4H:n, MML:n, kyläyhdistyksen, Lakeuden Palveluyhdistyksen, seurakunnan, Tyrnävän yrittäjien ja eri yritysten kanssa järjestämällä urheilukouluja, erilaisia tapahtumia, pelivuoroja ja seuratapaamisia sekä ohjattua liikuntaa.
- Hyvinvointiblogeja osana hyvinvointiviestintää on tehty.
- Tyrnävän kirjastoissa on järjestetty erilaisia tapahtumia, koulutuksia, tarjottu tiloja yhteisöille kokoontumiseen ja juhlimiseen.
- Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia käyntejä on suuntautunut niin kirjastoihin kuin muihin kulttuurilaitoksiin ja -kohteisiin niin Tyrnävällä, maakunnan keskuksen kuin pääkaupunkiinkin.
- Lukuisia hyvinvointitapahtumia ja taidenäyttelyitä on pidetty Myllykirjastolla.
- Nuorisolain alaisella toiminnalla on tavoitettu eri elämäntilanteissa olevia nuoria kannustaen, rinnalla kulkien ja tukien.
- Tyrnävän paja ja Verso- starttipaja ovat valmentaneet nuoria elämänhallintaan, itsetunnon, omien kykyjen ja oman tulevaisuuden suunnitelman löytämisessä.
- Vuoden 2020 alusta Tyrnävän kunnassa on työskennellyt osa-aikainen lasten- ja nuortenkirjastovirkailija, joka on koronarajoitukset huomioiden jalkautunut lukuvinkkaamaan niin kouluille kuin pitämään lukuhetkiä puistokerhoihin.
- Syyskuussa 2020 alkoi AVI-rahoitteinen Toimintamallit kuntoon! -hanke, jossa kartoitetaan, kehitetään ja juurrutetaan Tyrnävän kunnan käytössä olevia lukemisenedistämisen toimintamalleja ja toimenpiteitä.
- Kulttuuritoimi koordinoi kulttuurikasvatussuunnitelman päivitystyötä, Oulu2026-kulttuuripääkaupunkihankkeeseen osallistumista ja on mukana erilaisissa matkailun edistämiseen liittyvissä toimenpiteissä sekä Nahkurin peruskorjaushankkeen valmistelu- ja edistämistyössä.
- Tule mukaan! Harrastamisen Suomen malli Tyrnävällä käynnistyi sykyllä 2021.

3. Hyvinvointia ympäristöstä

- Hirvelän leikkipuisto on valmistunut kehittämissuunnitelman mukaan 2019.
- Linja-autojen päätepyssäkkien, suojateiden ja korokkeellisten suojateiden (Ahintie, Hirvelä) kehittämissuunnitelmat ovat toteutuneet.
- Jokivarren raivaus aloitettiin keväällä 2020 kaava-alueella kunnan omistamilla mailla.
- Katuvalaisimien uusiminen led valaisimiin vuosina 2020 ja 2021 toteutui.
- Uudet joululavat ovat valmistuneet käyttöön vuonna 2019.
- Koko kuntaa koskeva kävelyn ja pyöräilyn verkkoselvitys on valmistunut vuonna 2019.
- Vuonna 2021 toteutettiin pyöräilyreitien viitoitus Tyrnävälle.
- Murron juoksuportaat ovat valmistuneet 2019 ja keskusta-alueen juoksuportaat 2021.
- Tavoite liikenneturvallisuuden parantamiseksi on toteutunut.
- Nuotiopaikka Seppälän alueelle on toteutettu.
- Tyrnävän yleisurheilukenttäalueen saneeraussuunnitelmat ovat valmistuneet.
- Kotimetsän leikkipuiston saneeraus on toteutunut.
- Puistoja ja yleisiä alueita on hoidettu laadittujen hoitoluokitusten mukaisesti.

Hyvinvointia ravitsemuksesta

- Ruokaa on valmistettu ikämukaiset ravitsemussuosituksat noudattaen ja suositusten toteutumista on seurattu tuotannonohjauksjärjestelmän avulla.
- Ruokapalveluiden asiakkaita on osallistettu ruokalistasuunnitteluun asiakastytyväisyyskyselyn ja avoimien palautteiden saatujen tulosten myötä.
- Ruokalatoimikunta on kokoontunut säännöllisesti ylä- ja alakouluissa.
- Koulujen ja päiväkotien asiakkaille on järjestetty erilaisia teemapäiviä mm. Vilkas Viikko -teema, Kansainvälinen koulumaito-päivä ja lounasruuan yhteydessä lisätty kasvien ja hedelmien käyttöä. Lisäksi asiakasviestintää ruuan alkuperästä on lisätty.
- Osana hyvinvoinnin vahvuutta ruokapalvelut käyttävät päivittäin paikallista lähiruokaa ja tuotteita ostosopimuksia noudattaen. Elintarvikeostojen kotimaisuusastetta on seurattu vuosittain ja käytettyjen elintarvikkeiden kotimaisuusaste on ollut noin 84 % - 86 % välillä.

4. Hyvinvointia koulutuksella

- Moniammatillista yhteistyötä on tehty eri toimijoiden kanssa lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi (neuvola, terapeutit, sosiaali- ja terveyspalvelut, kulttuuritoimi, varhaiskasvatus, koulut ja seurakunta).
- Moninaisilla varhaiskasvatuspalveluilla on tuettu/tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista, mahdollistetaan vanhempien työssäkäynti ja opiskelu sekä tuetaan perheiden arjen hyvinvointia sekä jaksamista eri tilanteissa.
- Avointa varhaiskasvatustoimintaa on järjestetty Murrossa, kirkonkylällä sekä Temmeksellä.
- Lapsille on tarjottu terveellinen ja monipuolinen ruoka sekä opetetettu terveellisiä elämäntapoja (ravinto ja hygienia), kestävä kehitystä (kierrätys ja energian säästö) ja liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita.
- Positiivisen pedagogiikan toimintamalli (esim. Huomaa hyvä) on toteutunut.
- Kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma on tehty varhaiskasvatukseen.
- Kiva-koulu toiminta kiusaamistapausten käsittelyssä ja kiva-tunnit ovat toteutuneet.
- Koti-koulu -yhteistyötä on tehty (vanhempainvartit ja kehityskeskustelut).
- Kerhotoiminta, välituntiliikunnan tukeminen, tapahtumat, tumaukset ja tempaukset ovat toteutuneet osana opetuspalveluiden arkea.
- Tiivistä yhteistyötä Kotikoulu -foorumin kanssa on tehty.
- Tukioppilaat ovat toteuttaneet lukuvuoden teemaa omalta osaltaan mm. uusien oppilaiden huomioon ottamisessa.
- 8. luokkien MOK:ssa (monialaiset oppimiskokonaisuudet) teemana on ollut terveellinen elämä ja 7. luokilla turvallisuus.
- Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmää työllisti erityisesti mielen terveyteen ja jaksamiseen liittyvät asiat.
- Koulutsempari aloitti toimintansa koulunkäynnin tukena 2021.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi hankkeelle "Poikkeusolojen aiheuttamien vaikutusten tasoittaminen Tyrnävän kunnassa" valtion erityisavustusta varhaiskasvatukseen 25 550€ ja esi- ja perusopetukseen 130 150€. Avustuksilla on palkattu varhaiskasvatukseen lastenhoitaja ja esi- ja perusopetukseen 1 opettaja, 3 koulunkäynnin ohjaajaa, kehitetty koulun ja kodin välistä yhteistyötä sekä parannettu henkilökunnan digivalmiuksia.
- Vapaa sivistystyö / kansalaisopisto ja musiikkiopisto tarjosivat monipuolista toimintaa kuntalaisille.
- Lukeva kunta -ohjelma juurtui osaksi Tyrnävän kunnan toimintaa.
- Kulttuurikasvatussuunnitelman päivittäminen aloitettiin.
- Lakeuden kasvateista eurooppalaisia kansainvälistymishanke yhteistyössä Nouseva Rannikkoseutu ry:n kanssa on toteutunut. EU:n Solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoistyöntekijät (2 henkilöä) tulivat Tyrnävälle keväksi 2021.
- Toimintamallit kuntoon! -hanke (2021) toteutui. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi hankkeelle valtionavustusta 22 000 €.
- Kirjailijavierailuilla lukuinto lakeuden lapsille ja nuorille -hanke toteutui. Hanke oli Tyrnävän, Kempeleen, Limingan ja Lumijoen kuntien yhteishanke kirjailijavierailujen järjestämiseksi lapsille ja nuorille. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi Tyrnävän kunnan hallinnoimalle hankkeelle valtionavustusta 4

000€. Hankkeen toiminta-aika oli 01.01.2020 - 31.12.2021.

Kunnassa toimii myös mm. vanhus- ja vammaisneuvosto, HYTE- ja LAPE -ryhmät, oppilashuollon ohjausryhmä sekä nuorten palvelu- ja ohjausverkosto.

1 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Toimenpiteiden toteutuminen

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen varhaiskasvatuksessa

Tyrnävällä on järjestetty laadukasta ja monimuotoista varhaiskasvatusta perheiden tarpeiden mukaisesti. Varhaiskasvatusta on järjestetty kunnallisena ja yksityisenä palveluna päiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa. Kunta on tukenut yksityisessä päiväkodissa olevan lapsen varhaiskasvatusta palvelusetelillä, jonka vuoksi perheen omavastuu yksityisessä ja kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on ollut samansuuruinen. Yksityisessä perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatusta kunta on tukenut yksityishoidontuen lisäksi kuntalisällä. Tämä mahdollistaa perheille tasavertaisen mahdollisuuden valita joko kunnallisen tai yksityisen palvelun.

Lakisääteisen varhaiskasvatuksen lisäksi on järjestetty avointa varhaiskasvatoimintaa Temmeksellä, Murrossa ja kirkonkylällä. Toiminta on tarkoitettu niiden perheiden lapsille, joissa toinen vanhempi on kotona.

Varhaiskasvatuspalveluilla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Mahdollistetaan vanhempien työssäkäynti ja opiskelu sekä tuetaan perheiden arjen hyvinvointia sekä jaksamista eri tilanteissa. Vanhempien kanssa käydään päivittäin keskustelua lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Jokaisen varhaiskasvatuksen piirissä olleen lapsen vanhemman/huoltajan kanssa on käyty vasu-keskustelu. Lapset puheeksi -keskustelumahdollisuus on tarjottu kaikille 2- ja 5-vuotiaiden lasten vanhemmille. Keskustelut on toteutettu poikkeusoloista johtuen pääsääntöisesti etäyhteydellä.

Varhaiskasvatuspäivän aikana lapsilla on turvallinen ja terveellinen kasvuympäristö. Lapsille tarjotaan terveellinen ja monipuolinen ruoka sekä opetetaan terveellisiä elämäntapoja (ravinto ja hygienia) ja kestäväää kehitystä (kierrätys ja energian säästö). Lapsille on opetettu liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita. Lasten kanssa on tutustuttu kotiseutuun retkeilemällä ja liikkumalla luonnossa ja lähiympäristössä sekä vierailtu mm. kirjastossa ja museoalueella.

Poikkeustilanteesta johtuen varhaiskasvatuksessa järjestettiin vanhempainillat ulkona päiväkotien piha-alueilla. Koko perheille suunnattuja tapahtumia ei järjestetty. Näiden sijaan päiväkotien piha-alueille on koottu toimintapisteitä ja taidenäyttelyjä, joihin perheet ovat voineet tutustua varhaiskasvatuspäivän jälkeen.

Lapsen kehityksen ja oppimisen moniammatillista yhteistyötä on tehty eri toimijoiden kanssa lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi (neuvola, terapeutit, sosiaali- ja terveyspalvelut, kulttuuritoimi, koulut, seurakunta).

2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen opetuspalveluissa

Kunnan hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2017-2020 on kirjattu tavoitteeksi joustavan ja kannustavan oppimisen ja hyvinvoinnin polun tarjoaminen jokaiselle lapselle ja nuorelle sekä lasten, nuorten ja perheiden moniammatillinen tukeminen. Hyvinvoinnin vahvuuksissa on mainittu erikseen toimiva oppilashuolto ja nuorten tukeminen moniammatillisesti. Yhteisöllinen, moniammatillinen oppilashuolto on toiminut hyvin, mutta osa oppilashuollon palveluista kuten kouluterveydenhuolto, oppilaanohjaus, erityisopetus ja kuraattori ovat yliuomittuneet. Tämä käy ilmi myös vuoden 2021 Kouluterveyskyselystä, jossa merkittävästi Pohjois-Pohjanmaan ja koko Suomen lukuja yleisemmin oppilaat eivät ole saaneet kouluterveydenhoitajan, koululääkärin, kuraattorin tai opettajan tukea, vaikka olisivat sitä tarvinneet. Kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2019-2022 todetaan, että jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Opetusryhmien koon kasvu on omalta osaltaan vaikeuttanut tuen tarpeen havaitsemista ja sen tarjoamista aikaisessa vaiheessa. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut, joten niiden tarjoaminen on turvattava jatkossa.

Yksi vuoden 2017-2020 hyvinvointisuunnitelman tavoitteista on ollut perusopetuksen riittävät resurssit ja terveet tilat. Kirkkomännikön koulun sisäilmaongelmille ei ole useista korjauksista huolimatta löydetty ratkaisua ja uudisosan rakentamisesta luovuttua oppilaita jouduttiin siirtämään edelleen Rantaroustiin, Murtoon ja Kuulammelle tammikuussa 2022. Hyvinvointitavoitteissa vuodelle 2020 elinvoimaiseen kasvuun sisältyi nuorten aseman huomioiminen, oman polun löytäminen korkealle ja koulutustason nostaminen, sillä hyvinvointisuunnitelmassa 2017-2020 hyvinvoinnin haasteiksi on nostettu valtakunnallista alhaisempi koulutusaste. Paitsi että terveet tilat ja riittävät aineelliset ja aineettomat resurssit ovat investointi jokaisen lapsen ja nuoren tulevaisuuteen, ne ovat myös yksi merkittävä vetovoimatekijä muuttovoiton saavuttamiseksi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2019-2022 mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Terveiden tilojen turvaaminen kaikille koululaisille ja kasvun mahdollistaminen ovat tärkeä osa kunnan elinvoimaisuutta tulevaisuudessa.

Hyvinvointi-indikaattoreiksi on asetettu koulupudokkaiden määrä ja erilaiset kyselyt. Vuoden 2021 Kouluterveyskyselyssä nousi esiin osittain samat haasteet kuin vuonna 2019. Kouluissa tehdään pitkäjänteistä työtä yksinäisyyden torjumiseksi muun muassa tukioppilastoiminnan ja luokanohjaajatuntien avulla. Siitä huolimatta yksinäisyyden tunne on lisääntynyt erityisesti yläkoululaisten tyttöjen keskuudessa ja on pari prosenttia Pohjois-Pohjanmaan ja koko Suomen vertailuarvoja korkeampi. Alakoululaisten keskuudessa yksinäisyyden tunne on pojilla vähentynyt ja tytöillä pysynyt samana. Tyrnävän tuoreessa hyvinvointikyselyssä lähes puolet vastaajista on maininnut yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn tärkeäksi osallisuuden tavoitteeksi 2022-2025.

Koulu-uupumusta kokeneiden määrä on kaksinkertaistunut tyrnäväläisten yläkoululaisten keskuudessa tarkastelujakson aikana, mutta tilanne on edelleen parempi kuin Pohjois-Pohjanmaalla ja koko Suomessa keskimäärin. Tähän haasteeseen koulut ovat pyrkineet vastaamaan erilaisin opetusjärjestelyin ja lisäämällä tuen tarjoamista käytössä olevat resurssit huomioiden. Tyrnävän yläkoululaisilla on selvästi keskimääräistä enemmän haasteita erityisesti kirjoittamista, mutta myös lukemista vaativissa tehtävissä. Myös tämä tukee osaltaan tarvetta oppilashuollon resurssien lisäämiselle ja aikaisen havainnoinnin mahdollistamiselle.

Päihdetyötä on tehty yläkoulussa yhdessä nuorisotoimen ja Koti-koulufoorumin kanssa. Paitsi että em. aiheita käsitellään aineenopetuksen ja luokanohjaajien oppitunneilla, Kuulammella on käynyt myös vierailloita vähintään kerran lukuvuodessa vuosina 2019-2021 osana päihdekasvatusta. Siitä huolimatta sekä kannabista että nuuskaa kokeilleiden määrät ovat kaksinkertaistuneet yläkoulussa Kouluterveyskyselyn mukaan. Onneksi alakoululaisten keskuudessa nuuskaa ja tupakkaa kokeilleiden määrä on selvästi vähentynyt.

Yksi hyvinvointisuunnitelman 2022 painopistealueista: Seksuaalikasvatus, turvataidot ja erilaisuuden hyväksyminen on heikentynyt kouluterveyskyselyn tulosten mukaan, sillä fyysisen väkivallan uhka, koulukiusaaminen ja seksuaalinen häirintä ovat lisääntyneet niin ala- kuin yläkoulussakin. Myös syrjinnän kokemus on yläkoululaisten keskuudessa Tyrnävällä yleisempää kuin muualla. Kevään 2021 Kiva-kysely Kuulammella kertoo samaa seksuaalisen häirinnän ja kiusaamisen osalta, mutta toisaalta oppilaat ilmoittavat valtakunnan keskiarvoja yleisemmin tulevansa hyväksytyksi ja tasapuolisesti kohdelluksi henkilökunnan ja muiden oppilaiden toimesta. Myös koulun kiusaamisenvastainen ennaltaehkäisevä toiminta ja kiusaamistapauksiin puuttuminen ovat onnistuneet valtakunnallisia arvoja paremmin: opettajat suhtautuvat oppilaiden mielestä kiusaamiseen tuomitsevasti, oppitunteja pidetään säännöllisesti ja Kiva-keskusteluiden selvittelyt ovat onnistuneet hyvin. Sekä tarpeeksi aikaisin aloitetun ehkäisevän päihdetyön että tunne-, vuorovaikutus- ja seksuaalikasvatuksen merkitystä ei voi väheksyä keinona puuttua näihin epäkohtiin. Myös kuntalaiset ovat Tyrnävän hyvinvointikyselyssä valinneet mielenterveyden ja päihteettömyyden tukemisen tärkeimmäksi teemaksi vuosille 2022-2025. Tärkeimpänä pidetään lasten, nuorten, perheiden, ikäihmisten ja vammaisten palveluiden tarjoamista. Yhtäältä seksuaalikasvatus, turvataidot, erilaisuuden hyväksyminen, päihteettömyyden edistäminen, kouluterveydenhoitajan palvelut ja koulutarvikkeet jäävät kannatukseltaan pieniksi, mutta toisaalta niiden voidaan ajatella sisältyvän lasten ja nuorten palvelujen piiriin.

Positiivista tuloksissa on se, että tyrnäväläiset nuoret vaikuttavat pitävän koulutyöstä sekä ala- että yläkoulussa ja erityisesti yläkoululaiset kokevat olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä muuta Pohjois-Pohjanmaata ja koko Suomea yleisemmin. Sama positiivinen kokemus näkyy myös vuoden 2021 Kiva-kyselyssä, mikä kertoo

koulun hyvästä ilmapiiristä ja vahvasta yhteisöllisyydestä, jonka mahdollistavat pitkään jatkunut vakiintunut toimintakulttuuri ja henkilöstö. Lisäksi 8. ja 9. luokkalaiset ilmoittavat saaneensa selvästi valtakunnan keskiarvoa useammin tukea ja apua oppimiseen ja koulunkäyntiin etäopetuksen aikana. Tämä viestii koulun henkilökunnan kyvystä mukautua muuttuviin tilanteisiin, erinomaisesta ammattitaidosta ja työyhteisön toimivuudesta uusien haasteiden aikana. Näin kunnan satsaukset henkilöstöön näkyvät välillisesti oppilaiden hyvinvoinnissa. Myös vuoden 2022 hyvinvointisuunnitelman yksi painopisteistä: Kouluruokailun kehittäminen, tukeminen ja arvostuksen lisääminen näyttävät onnistuneen, sillä tyrnäväläiset nuoret käyvät koulussa ruokailemassa keskimääräistä useammin. Lähes puolet Tyrnävän hyvinvointikyselyyn vastanneista toivoo tämän olevan edelleen kehityskohteena vuosina 2022-2025 elintapojen osalta.

Aikaisempaan hyvinvointisuunnitelmaan kirjatut Lukeva kunta, Liikkuva kunta ja HINKU -hankkeet, kulttuurikasvatussuunnitelman mukaiset toimet ja yrittäjäys- ja kansainvälisyyskasvatus ovat vakiintuneet osaksi koulutyötä. Yhteistyö kodin ja koulujen välillä toimii hyvin. Lapset puheeksi -keskustelut, vanhempainvitit ja kehityskeskustelut sekä vanhempainillat on pystytty toteuttamaan koronapandemiasta huolimatta. Lisäksi Koti-koulufoorumin toiminta on monen vuoden hiljaiselon jälkeen kehittänyt virkeäksi. Koulujen yhteistyö eri sidosryhmien kuten seurakunnan, 4H:n, yrittäjien, toisen asteen oppilaitosten, nuoriso- ja kulttuuritoimen jne. kanssa sujuu moitteettomasti.

3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden henkilöstö on työ- ja elinkeinosuunnittelijan ja elinvoimatoimen toimijoiden ohella ollut hyvinvointitapahtumien pääjärjestäjä. Yhdessä tekemistä, liikuntatarjonnan esittelyä, valoa talven keskelle ja kulttuurisia sisältöjä verkkoalustalla sisältäneet viisi hyvinvointitapahtumaa toimintakaudella 2020-2021 lisäsivät osallisuuden kokemuksia sekä edistivät kulttuuria -hyvinvointisuunnitelman 2017-2020 tavoitteiden mukaisesti. Verkko tapahtumilla on saatu uusia yleisöjä, tavoitettua uusia kohderyhmiä. Koronapandemian aiheuttamat sulut ja rajoitukset maaliskuusta 2020 alkaen ovat peruuttaneet kymmeniä tapahtumia. Hyvinvointitapahtumiksi voitaisiin laskea lähes kaikki kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden järjestämät tapahtumat, joko kunnan tai yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa järjestetyt, joita toimintakaudella 2020-2021 toteutui siis vain noin 40 kpl. Vuositasolla tapahtumia on poikkeuksellisen aikana toteutunut vain noin 40 kappaletta, kun ”normaalivuonna” tapahtumia on vuosittain noin 2 -3 -kertainen määrä.

Tyrnävän kunnan hyvinvointitavoitteissa vuosille 2017-2020 korostuu osallisuus ja sen lisääminen. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tavoitteellisilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa tyrnäväläisten hyvään elämään sekä osallisuuden kokemuksiin. Koronapandemia-aikana onkin Tyrnävän kunnassa pyritty myös kehittämään palveluita esimerkiksi kyselyin. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut on ollut osallisena ainakin 10 kyselyssä tai arvioinnissa. Osallisuutta on vahvistettu niin tapahtumin, koulutuksiin ja tietoa lisäämällä sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia eri-ikäisille kuntalaisille tarjoamalla.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluilla ja sen henkilöstöllä on suuri merkitys kunnan hyvinvointityössä. Usein harrastusmahdollisuudet ja liikunta- ja virkistyspaikat nousevat kuntalaisten arvostamien ja toivomien palveluiden ja kehittämiskohteidenkin listalla korkealle. Harrastusmahdollisuuksia on pyritty lisäämään koronapandemiasta huolimatta, mutta erilaisiin harrastusmahdollisuuksia tulisi Tyrnävän kunnassa jatkossakin kehittää niin sisältöjen kuin investointien kautta - kuten hyvinvointityön toimenpiteisiin vuosiksi 2017-2020 on kirjattukin. Nahkurin käyttö kulttuurin ja luovien alojen tapahtuma-areenana antaa odotuttaa itseään, sillä vanhan nahkatehtaan peruskorjaus siirtyi investioitiohjelmassa vasta vuoteen 2024. Liikunta- ja virkistyspaikkoihin liittyviä pienempiä investointeja on sen sijaan tehty useita yhteistyössä kuntaorganisaation sisällä sekä yhdessä eri sektoreiden edustajien kanssa.

Vaikka hyvinvointia tehdäänkin Tyrnävällä vähintään hyvin yhdessä, yli hallintorajojen, jää vielä hieman petrattavaakin. Osin koronapandemian vuoksi liikuntaneuvonta resepteineen on ollut vähäistä, joten tilanteen normalisoituessa on tarve panostaa tähän kunnan hyvinvointityön toimenpiteeksi vuosille 2017-2020 nostettuun toimintamalliin. Tarkastelua vaatii jatkossa myös osallisuuskoordinaattorin työpanos, joka ainakin toistaiseksi on henkilövaihdoksen vuoksi jäänyt pois kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tehtävänimikkeistä. Myös muutokset toimintaympäristössä kuten valmistautuminen hyvinvointialueiden tuloon on vaikuttanut myös kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia käyntejä on suuntautunut niin kirjastoihin kuin muihin kulttuurilaitoksiin ja -kohteisiin niin Tyrnävällä kuin, maakunnan keskukseenkin. Tosin kulttuurilaitoskäynneistäkin osa peruuntui koronapandemian vuoksi. Kulttuurikasvatussuunnitelman päivittäminen on siirtynyt liian usein, joten vuonna 2022 päivitys on toteutettava. Talousarviokäsittelyn myötä Tyrnävän kuntaan on päätetty palkata ensimmäinen vakituinen, joskin osa-aikainen, kulttuurihajaaja. Kulttuurihajaajan työpanos tulee tarpeeseen, sillä Tyrnävällä tapahtuu paljon ja kunnan kulttuuritoimi on mukana useissa seudullisissakin hankkeissa. Lisäresursi on suoraa panostusta kuntalaisten kulttuurihyvinvoinnin edistämiseen.

Kulttuuritoimi on mukana järjestämässä suurta osaa kunnan tapahtumista. Lisäksi kulttuuritoimi koordinoi Oulu2026-kulttuuripääkaupunkihankeeseen osallistumista ja on mukana erilaisissa matkailun edistämiseen liittyvissä toimenpiteissä sekä Nahkurin peruskorjaushankkeen valmistelu- ja edistämistyössä.

3.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kirjastopalveluissa

Kirjastolain mukaan yleisen kirjaston tehtävänä on mm. tarjota pääsy aineistoihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, tarjota tiloja sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Yhdeksi Tyrnävän kunnan hyvinvointityön käytännön tehtäväksi on valittu Lukeva kunta -ohjelma. Ohjelmalla vastataan vuonna 2019 opetusministeri Sanni Grahn-Laasosen asettaman Lukutaitofoorumin suuntaviivojen pohjalta käynnistettyyn Lukuliikkeeseen, jossa haastettiin kaikki mukaan edistämään lukemista ja lukutaitoa.

Lukeva kunta -ohjelman tavoitteena Tyrnävällä on edistää ja innostaa kaikenikäisten lukuharrastusta ja lukutaitoa, pääpaino on lapsissa ja nuorissa, mutta myös muut ikäryhmät huomioidaan.

Toiminta mallit kuntoon! -hankkeessa valmisteltu kaikki koululuokat kattava Tyrnävän lasten ja nuorten kirjastopolku on koulun ja kirjaston yhteistyöväline ja se kertoo mitä kirjasto tarjoaa kullekin luokka-asteelle ja mitä koulut voivat kirjastolta odottaa. Kirjastopolku on myös lisätty Tyrnävän kunnan opetussuunnitelman liitteeksi (SiHytk 3.6.2021).

Lasten- ja nuorten kirjastovirkailijan vakinaistaminen 1.1.2022 alkaen takaa hedelmällisen työn jatkumisen Tyrnävän lasten ja nuorten parissa. Säännölliset kirjavinkkaukset alaluokille ovat olleet kovasti haluttuja ja saaneet hyvää palautetta. Vinkattujen kirjojen suosio on näkynyt positiivisesti kirjaston lainaustoiminnassa. Lasten ja nuorten kirjastovirkailija toteuttaa myös Kirjastopolussa edellytetyjä tehtäviä.

Temmeksen kirjaston lakkauttaminen 1.8.2021 sisäilmaongelmien vuoksi heikensi osaltaan Tyrnävän kirjastojen palveluja, mutta myös vauhditti tulevien palvelujen kehittämissuunnitelmia.

Tyrnävän kirjaston suunnitelmissa onkin tuleville vuosille kirjastopalveluiden laajentaminen ja keskittäminen pääkirjastoon sekä uusien innovatiivisten palveluiden tuominen Temmekselä ja Murtoon esimerkiksi kirjakaapein. Myös hakeutuvien ja jalkautuvien kirjastopalveluiden kehittämistä jatketaan.

Mobiilikirjasto/kirjakaappien hankintaan on saatu valtionavustusta Mobiilikirjastoilla kirjastopalvelut lähemmäs kuntalaisia -hankkeessa. Temmekselä hankittu kirjakaappi on sijoitettu Temmeksen liikuntasalin aulatilalle ja on ollut kuntalaisten käytössä marraskuusta 2021 alkaen. Murrin kirjakaappi otettiin käyttöön kesäkuussa 2022 ja se sijaitsee Murrin koululla.

Toinen suuri muutos kirjastopalveluiden kehittämisessä on pääkirjaston muuttaminen omatoimikirjastoksi. Myllykirjasto omatoimikirjastoksi -hankkeeseen on myös saatu valtionavustusta. Hankkeen tavoitteena on aukioloaikojen ja palvelun laajentaminen. Omatoimikirjastolla halutaan lisätä kuntalaisten asiointimahdollisuuksia ja -aikaa kirjaston tiloissa.

Kirjaston toimintaan kuuluvat myös monenlaiset kirjallisuuteen ja lukemisen edistämiseen liittyvät tapahtumat, kuten satutuokiot, perhepäivähoitajien tiistait, kirjailijavierailut ym. unohtamatta myöskään aikuisväestöä ja ikäihmisiä. Kirjasto järjestääkin jatkossakin tapahtumia tarvittaessa myös virtuaalisesti. Mukaan tapahtumiin pyritään saamaan myös kolmannen sektorin toimijoita, tästä esimerkkinä kirjaston ja tyrnäväläisten kyläyhdistysten yhteistyössä toteuttamat eri kylien runopöytä, jotka olivat kierrettävissä heinäkuussa 2021.

Kirjastosta on mahdollista saada myös digiopastusta. Kirjaston tarjoama digiopastus on ollut erityisesti ikäihmisten suosima, opastusta on tarvittaessa annettu pienryhmille tai jopa yhdelle henkilölle kerrallaan.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Toiminta mallit kuntoon -hankkeessa

Hankkeen toiminta-aikana 1.9.2020-31.10.2021 luotiin kirjaston ja koulun välisen yhteistyön tukemiseen ja syventämiseen Tyrnävän kunnan kirjastopolku. Kirjastopolun tavoitteena on lisätä sekä lasten kirjallisuuden tuntemista ja lukuintoa että vahvistaa tiedonhakutaitoja, jotka ovat oleellinen osa yhteiskunnassa pärjäämistä. Kirjastopolku hyväksyttiin paikallisen opetussuunnitelman liitteeksi kesäkuussa 2021 ja se otettiin käyttöön syyslukukauden 2021 alussa. Kirjastopolkuun kirjatut toimenpiteet ovat suurimmilta osin vuoden 2022 alusta kirjastoon palkatun lasten- ja nuorten kirjastovirkailijan vastuulla.

Hankkeen tavoitteisiin kuului myös kirjaston muiden asiakasryhmien palveluiden tarkastelu ja kehittäminen. Näistä merkittävin uudistus oli kirjaston lukutuntien pilotointi ja aloittaminen Kotolan palvelutalossa. Lukutuntien toteutetaan kerran kuukaudessa seurakunnan kanssa; kirjasto etsii aineiston ja seurakunta käy lukemassa sen Kotolassa. Lukutunnit ovat olleet pidettyä ja toivottua toimintaa Kotolan asukkaiden arjessa.

Kesällä 2021, kun kirjaston toiminta on muutoin hieman rauhallisempaa, hanketyöntekijä toteutti Tyrnävän kunnan kyläyhdistysten kanssa yhteistyössä runopolut eri kylille. Runopolulla käyneiden henkilöiden määrää ja sen vaikuttavuutta on haastava mitata, mutta saatujen palautteiden perusteella ne koettiin luontokokemusta rikastuttavaksi toiminnaksi.

3.2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nuorisopalveluissa

Tyrnävän nuorisotyön tehtävänä on tukea nuorten kasvua, kokonaisvaltaista hyvinvointia, osallisuutta ja itsenäistymistä. Nuorisotyö on kohtaamista ja yhdessä tekemistä perustuen nuorten vapaaehtoiseen osallistumiseen. Nuorisotyöntekijät ovat alalle kouluttautuneita, helposti lähestyttäviä, luotettavia ja turvallisia aikuisia. Tyrnävällä nuorisotyö pyrkii vastaamaan yhä tehokkaammin nuorten tarpeisiin ja tekemään toimintaa tutummaksi. Nuoret otetaan mukaan suunnittelemaan nuorisotyön toimintaa.

Perusnuorisotyön toimintamuotoihin kuuluvat nuorisotilatoiminta, digitaalinen nuorisotyö, jalkautuva nuorisotyö, yhteistyö muiden toimijoiden kanssa sekä kerhot, retket ja tapahtumat.

Tyrnävällä nuorisotilatoiminta on suunnattu 9-17-vuotiaille nuorille. Nuorisotiloilla on kaksi erillistä vuoroa, jotka on jaettu ikäryhmien mukaan. Toimintaa toteutetaan Tyrnävällä kolmessa taajamassa sisä- ja ulkotiloissa erilaisia aktiviteetteja tarjoten. Nuorisotiloilla järjestetään myös yökahviloita ja erilaisia teemapäiviä.

Vuoden 2021 aikana digitaalista nuorisotyötä on tehty yhä enemmän. Digitaaliseen nuorisotyöhön kuuluvat muun muassa verkossa tapahtuva tiedottaminen, viestintä, pelitoiminta, kampanjointi ja erilaiset verkkotapahtumat. Digitaalisen nuorisotyön tarkoitus on tarjota nuorille turvallisia aikuiskontakteja verkossa sekä tavoittaa myös niitä nuoria, jotka eivät käy nuorisotyön muissa toiminnoissa. Sosiaalisen median kautta pyritään jakamaan tietoa myös nuorten huoltajille.

Jalkautuvaa nuorisotyötä tehdään aktiivisesti Tyrnävällä. Tavoitteena on kohdata nuoria heidän vapaa-ajallaan. Nuorisotyöntekijät jalkautuvat myös mahdollisuuksien mukaan kunnassa järjestettäviin tapahtumiin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nuorisopalveluiden hankkeissa

Tammikuussa 2021 aloitimme **Nuorisotyötä yhteisöllisessä ympäristössä** nimisen hankkeen, jonka hanketyöntekijä toimi osittain perusnuorisotyössä nuorten vapaa-ajassa sekä Kuulammen koululla. Hanketyöntekijä on ollut Kuulammen koululla 1-3 päivänä viikossa, lopun työaikansa yhtenä ohjaajana perusnuorisotyössä tilatoiminnassa, verkkonuorisotyössä tai katutyössä. Hanke on AVI-rahoitteinen eli valtion koronatukien mahdollistamaa merkityksellistä nuorisotyötä, jolla on vaikuttavuutta ennaltaehkäisevänä palveluna.

Kansainvälisyystoiminnan edistämiseksi Tyrnävän kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut yhdessä Nousevan Rannikkoseudun kanssa haki ja sai EU-hanketta vapaaehtoisten **Solidaarisuusjoukkojen** osallistujien saamiseksi vapaaehtoistyöhön Tyrnävälle. Vapaaehtoiset eurooppalaiset nuoret saapuivat Tyrnävälle syyskuussa 2021 alussa, ja työskentelivät lähinnä kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa joulukuun 2021 saakka. Portugalilainen Carolina ja saksalaispuolalainen Anna työskentelivät pääosin tyrnäväläisten lasten ja nuorten parissa nuorisopalveluissa, Tuu mukaan! -kerhoissa sekä kouluvierailuilla. Eurooppalaiset vapaaehtoiset osallistuivat myös kunnan yhteisöllisiin tapahtumiin kuten joulukunakalenteriin, lasten discoon Myllykirjastossa ja joulunavaukseen. Työikäisille tyrnäväläisille vapaaehtoiset tulivat tutuksi myös salsatanssikurssilla sekä paikallisen liikuntayhdistyksen toiminnan kautta. Hanke ja vapaaehtoisten "houstaus" oli itseohjautuvista vapaaehtoistyöntekijöistä huolimatta jokseenkin työläs, mutta todella antoisa. Vastaavanlaiselle hankkeelle olisi selkeästi tarvetta myös tulevaisuudessa. Ehkäpä lukuvuonna 2022-2023 Tyrnävän kunta voisi jälleen toimia vastaanottavana tahona eurooppalaisille vapaaehtoisille?

Tyrnävän kunta on saanut rahoitusta **Tuu mukaan! - Harrastamisen Suomen malli Tyrnävällä -hankkeelle** Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Suomen Harrastamisen mallin tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Lukuvuonna 2021-2022 harrastustoimintaa tarjotaan Tuu mukaan! -hankkeen kautta kaikilla Tyrnävän kouluilla yhteensä noin 30 kerhon muodossa. Kerhoja järjestetään 1.-9.-luokkalaisille lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten harrastustoiveita on pyritty toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan olosuhteet huomioiden. Toiveita kartoitettiin harrastamisen Suomen mallin koululaiskyselyllä joulukuussa 2020. Lisäksi Tyrnävällä toteutettiin keväällä 2021 koululaisille oma harrastekysely.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tavoitteena on toteuttaa Harrastamisen Suomen malli-toimintaa myös lukuvuonna 2022-2023, sillä valtionrahoituksen avulla saadaan tarjottua laajemmat harrastusmahdollisuudet tyrnäväläislapsille kuin kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden perustoimintana ja koulun kerhotoiminnalla saataisiin. Lisäksi malli mahdollistaa harrastamisen laajemmalle joukolle lapsia ja nuoria.

Kesäkerhotoiminta Tyrnäväläisten lapsiperheiden hyvinvointia haluttiin tukea korona-aikana myös edullista kesäkerhotoimintaa järjestämällä. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden henkilökunta koordinoi kunnan kesäkerhotoimintaa kesällä 2021. Kesäkerhotoimintaa järjestettiin 7.-23.6.2021 kolmessa taajamassa ja ohjaajina toimivat koulunkäynnin ohjaajat. Osallistujia oli yhteensä 65, jotka olivat 1.-4.-luokkalaisia. Kesäkerhotoiminnan sisältöihin kiinnitettiin erityistä huomiota, ja koulunkäynnin ohjaajat suunnittelivat monipuoliset kerhoviikot yhdessä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden henkilöstön kanssa. Kerhosuunnitelmat sisälsivät muun muassa kirjavinkkausta, koirakavereita sekä frisbeegolfin opastusta ja opetteluä. Kesäkerhotoiminta monipuolisine sisältöineen ja välipaloinen on hyvää ennakkoivaa ja ennaltaehkäisevää palvelua tyrnäväläisille lapsiperheille, jolla tuetaan perheitä moniammatillisesti -aivan kuten kunnan hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2017-2020 on tavoitteeksi asetettu.

Tyrnävän kunta toteuttaa yhdessä Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa **POPNUVA - Nuoret osallisiksi ja vaikuttajiksi** -hanketta. Hankkeen tarkoituksena on nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen sekä Pohjois-Pohjanmaan maakunnan nuorten vaikuttamistoimielimen, nuorisovaltuuston toimintamallin ja työmenetelmien kehittäminen. Hankkeen tavoitteena on tukea nuorten kykyä toimia yhteiskunnallisina vaikuttajina, täysivaltaisina yhteiskunnan jäseninä sekä tulevaisuuden tekijöinä. POPNUVA-hankkeen lopputuotteena syntyy maakunnan nuorisovaltuuston toimintamalli. Tavoitteena on lisäksi parantaa päättäjien ja viranhaltijoiden osallisuustietoja ja -taitoja.

Hankkeen hallinnoijana toimii Pohjois-Pohjanmaan liitto ja toteuttajana Tyrnävän kunta. Hankkeen kesto on 5.10.2020 – 31.5.2022. Hanke on rahoitettu Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta saadulla valtionavustuksella.

POPNUVA-hankkeessa mukanaolo ja toteuttaminen vastaa suoraan Tyrnävän kunnan laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteeseen lisätä osallisuutta. Hankkeen avulla saadaan tyrnäväläisnuorten ääni kuulumaan vahvemmin niin paikallisella kuin seudullisella tasolla erilaisilla foorumeilla. Samalla vahvistetaan nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa oman alueensa asioihin aktiivisena toimijana.

3.3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Nuorten työpajatoiminnassa

Tyrnävän paja on yhteisö, jossa työnteon ja siihen liittyvien valmennus- ja ohjauspalvelujen avulla pyritään parantamaan nuorten (alle 29 v) yksilön arjenhallintaa ja valmiuksia hakeutua koulutukseen/työelämään.

Valmennuspaja Polku sekä starttipaja Verso tuottavat luontolähtöistä sosiaalisen kuntoutuksen palvelua, joka on muodoltaan yksilö- ja ryhmävalmennusta sekä kuntouttavan työtoiminnan palvelua. Ryhmät toteuttavat tavoitteellista ja suunniteltua nuorten työpajatoimintaa, jossa tehdään sosiaalista kuntoutumista tukevaa nuorisotyön keinoin toteutettavaa palvelua koulutuksen ja työllistymisen osalta haastavassa elämäntilanteessa oleville 16-28 -vuotiaille tyrnäväläisille nuorille.

Tyrnävän pajan työmuotoja ovat mm. luonto- ja eläinavusteinen toiminta, kodinhoidolliset tehtävät, kiinteistön huoltoon liittyvät tehtävät, käsityöt, autojen sisäpuhdistukset, polkupyörien huoltotehtävät ja puutyöt sekä verkostomainen oppilaitos-, järjestö- ja yritys yhteistyö. Pajalaiset suunnittelevat ja toteuttavat yhdessä ohjaajien kanssa pienimuotoisia projekteja mielenkiinnon ja osaamisen mukaan. Nuorten työpajalla järjestetään ryhmävalmennusta, joka pitää sisällään elämäntaidot- ryhmävalmennuskokonaisuuden, jossa hyödynnämme luonto- ja eläinavusteista toimintaa.

Valmennuspalvelut ovat tavoitteellista, nuoren elämänhallintaa tukevaa, voimavaroiltaan lähtöistä ja jatkopoluille tähtäävää valmennusta. Arvomme ovat paikallisuus, luonto, kestäväkehitys, yhteisöllisyys sekä osallisuus.

Polku- ryhmäPolku- ryhmän tavoitteena on löytää jokaiselle nuorelle oma polku koulutuksen tai työkokeilujen kautta työelämään, suoraan työelämään tai muihin jatkotoimenpiteisiin sekä itsenäiseen elämään siirtyminen. Valmennuksen keskiössä ovat käytännön työtapojen oppiminen, opiskelu-, työelämä- ja työyhteisötaitojen harjaantuminen sekä työelämässä tarvittavien arjenhallinnan ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Valmennuksen avulla on mahdollista syventää tuntemusta eri ammattialoista, selkiyttää omia koulutustavoitteita ja hankkii tietoa itseään kiinnostavista opiskelupaikoista. Polku- ryhmä toimii kolmena päivänä viikossa.

Verso- ryhmäStarttipaja Versossa keskitytään elämänhallinnan vahvistamiseen, arkielämän taitojen opetteluun ja motivaation lisäämiseen oman elämän suhteen. Valmennuksessa tuetaan myös nuoria omien voimavarojen, vahvuuksien ja kehitystarpeiden tunnistamisessa, vahvistamisessa ja käyttöönottamisessa. Yhdessä ryhmänä tekeminen ja toimiminen on tärkeää ja sen myötä vahvistetaan nuorelle viestintä- ja vuorovaikutusosaamista. Verso- toiminnassa mietitään yhdessä nuoren tulevaisuutta, kokeillaan erilaisia työ- ja harrastusmuotoja ja vierailaan mielenkiintoisissa paikoissa. Verso toimii kaksi kertaa viikossa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Pajavegaani- hankkeessa

Pajavegaanihanke lähti Tyrnävän nuorten työpajan nuorten ideasta kasvattaa osa siitä ruuasta mitä syödään. Pajavegaani hankkeessa rakennettiin vesiviljelyjärjestelmä, jossa kasvatettiin syötäviä kasviksia ja salaatteja. Pajavegaanihankeen viljelyksistä nuoret saivat vihreää lisää omaan ruokaansa. Kasvatus on ollut mielenkiintoista hommaa ja sen myötä olemme kokeneet onnistumisia ja epäonnistumisia. Hankkeeseen hankittiin Subragardenin vesiviljelyjärjestelmä ja rakennusmateriaalit kahta bubleria varten. Järjestelmä kasattiin Koivulan taloon Tyrnävälle. Keväällä 2021 viljelimme siinä salaattia, tomaattia, herneitä, ruohosipulia, rukolaa sekä minttua. Järjestelmän vapailla paikoilla kasvatettiin myös kesäkukkia mm. mustasilmäsusannaa ja krassia. Syksyllä järjestelmässä aloitettiin chilien kasvatus, jotka kukkivat nyt hyvin ja on siirretty järjestelmästä amppeleirukkuihin. Mikäli chilit menestyvät ja tuovat satoa on tarkoituksena osa chileistä kylmäsavustaa.

3.4 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen etsivä nuorisotyössä

Etsivä nuorisotyö on nuorille ja perheille suunnattua palvelua, joka perustuu vapaaehtoisuuteen. Etsivällä nuorisotyöllä vastataan kuntalaiskyselyssä 2021 tärkeimmäksi arvioituun Mielenterveys ja päihteettömyys -painopistealueeseen.

Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa olevat alle 29-vuotiaat nuoret ja auttaa heitä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään heidän kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaa ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö pyrkii olemaan matalan kynnyksen toimintaa ja aina ilmaista, vapaaehtoista, luottamuksellista ja helposti saavutettavaa. Etsivä nuorisotyöntekijä kohtaa nuoria toimistollaan, nuoren kotona ja etäyhteyksiä käyttäen sekä jalkautumalla mm. oppilaitoksiin, nuorisotiloille ja tapahtumiin.

Tyrnävän etsivä nuorisotyö tekee yhteistyötä mm. aikuissosiaalityön, nuorten työpajan, työ- ja elinkeinosuunnittelijan, nuorisotyön, terveys- ja mielenterveyspalvelujen sekä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Tyrnävän etsivä nuorisotyöntekijä osallistuu kutsuntatilaisuuksiin Aikalais! -ohjaajan ominaisuuksissa, tavaten jokaisen kutsuntaikäisen nuoren. Etsivä nuorisotyöntekijä on mukana nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa, ennaltaehkäisevässä päihdetyöryhmässä sekä oppivelvollisuus työryhmässä.

Oppivelvollisuuslakiudistuksen myötä Tyrnävän etsivä nuorisotyö on aloittanut vuonna 2022 laajentamaan oppilaitosyhteistyötä ennaltaehkäisevällä otteella. Oppilaitoksissa toimivia tahoja tiedotetaan Tyrnävän etsivästä nuorisotyöstä ja tarjotaan mahdollisuutta oppilaitoksille ja opiskelijoille olla matalalla kynnyksellä yhteydessä, jotta opiskelijoita voidaan herkemmin tukea opintojen aikana ja ennaltaehkäistä mm. mahdollisia opintojen keskeytymisiä. Etsivä nuorisotyö on ollut

vuoden 2022 alussa yhteydessä oppilaitoksiin, joissa tyrnäväläiset nuoret ovat aloittaneet toisen asteen opinnot vuosina 2019-2021. Yhteydenottoa ja tiedotusta jatketaan jatkossa aina syksyisin, Tyrnävän yläasteen entisten yhdeksäsluokkalaisten siirtyessä toisen asteen opintoihin.

Syksyllä 2018 aloitettu Ohjaamo-toiminta on muuttanut muotoaan ja toimintaa on jatkettu Koivula-kahvit nimellä. Koivula-kahvit ovat 16-28-vuotiaille nuorille tarkoitettu matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jossa vertaistuen lisäksi nuori saa halutessaan tukea ja ohjausta omaan tilanteeseensa. Koivula-kahveilla on työskennellyt etsivän nuorisotyöntekijän lisäksi työpajaohjaaja. Keväällä 2022 alkaen Koivula-kahveilla tulee työskentelemään myös nuoriso-ohjaaja. Näin madalletaan entisestään siirtymävaiheessa olevien 16-18-vuotiaiden nuorten kynnystä osallistua etsivän nuorisotyön tarjoamiin palveluihin. Koivula-kahvien lisäksi etsivä nuorisotyö tarjoaa viikoittain avointa liikuntatoimintaa 16-28-vuotiaille nuorille.

3.5 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen liikuntapalveluissa

Kunnan liikuntapalvelut on tehnyt yhteistyötä järjestöjen, kansalaisopiston, seurakunnan ja kunnan eri osastojen sekä kolmannen sektorien kanssa tavoitteena luoda matalan kynnyksen liikuntapalveluita kuntalaisille. Liikuntasiihteeri on koonnut Tyrnävän liikuntatarjottimen Tyrnävän kunnan verkkosivuille: <https://www.tyrnava.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/liikuntapalvelut.html>. Myös liikuntapalvelujen someviestintää on tehty aktiivisesti.

Liikuntapalvelut ja Liikkuva Kunta on järjestänyt ja ollut mukana järjestämässä vuosittaisia urheilukilpailuita ja erilaisia tapahtumia kaiken ikäisille kuntalaisille yhteistyönä muiden palvelutarjoajien kanssa.

Liikuntatoimi on vastannut liikuntapaikkojen vuorojen jaosta.

Liikuntasiihteeri on antanut liikuntaneuvontaa kuntalaisille yhdessä terveyskeskuksen henkilöstön kanssa.

Kunta on tukenut järjestöjä ja palveluntuottajia taloudellisesti. Avustuksien tuella seurat ovat järjestäneet vuonna 2019 yhteensä 2039 harjoitusta, joihin osallistui 21075 henkeä. Vuonna 2020 seurat järjestivät puolestaan 1936 harjoitusta, joihin osallistui 23601 henkeä ja vuonna 2021 harjoituksia kertyi yhteensä 1561, joihin osallistui 16 086 henkeä. Liikuntatoimi on myöntänyt taloudellista avustusta viime vuosina 14 158 - 16 203€/vuosi.

Liikuntapalvelut on tehnyt tiivistä yhteistyötä teknisen osaston kanssa kehittämällä viihtyisiä, ajanmukaisia kiinnostavia sekä mielekkäitä liikunta- ja ulkoilupaikkoja kuntalaisille.

Uusia liikuntapaikkoja ovat mm.

- Kuntoportaati, Murto
- Kuntoportaati, Kotihalmi
- Frisbeegolfiradat Murtoon, Markkuulle ja Temmekselle
- Maastopyöräilyreitit Murtoon
- Beach volleykenttä Markkuulle
- Markkuun uimarannan laitteiden/palveluiden lisääminen
- Salibandykaukalon uusiminen Kuulammen koululle
- Kuulammen koulun kuntosalin saneeraus

Liikuntahallien vapaa-ajan käytön kävijämäärät 2019 - 2021

2019	
Liikuntahalli (Rantarousti)	12 402
Liikuntahalli (Kuulampi)	21 001
Liikuntahallin kuntosali (Kuulampi)	11 880
Liikuntahallin peilisali	1 905
Murron sali	8 560
Kirkkomännikön sali	11 478
Temmeksen sali	5 584
Temmeksen kuntosali	1230
Toukovakan Sali	1 540
2020	
Liikuntahalli (Rantarousti)	11 048
Liikuntahalli (Kuulampi)	12 523
Liikuntahallin kuntosali (Kuulampi)	4 173
Liikuntahallin peilisali	1 656
Murron Sali	7 026
Kirkkomännikön Sali	8 330
Temmeksen Sali	3 206
Temmeksen kuntosali	846
Toukovakan Sali	1 035

2021	
Liikuntahalli (Rantarousti)	13 219
Liikuntahalli (Kuulampi)	12 631
Liikuntahallin kuntosali (Kuulampi)	4 080
Liikuntahallin peilisali	1 020
Murron Sali	8 483
Kirkkomännikön Sali	9 435
Temmeksen Sali	4 301
Temmeksen kuntosali	714
Toukovakan Sali	2 040

4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen vapaassa sivistystyössä

Taiteen perusopetus aloitettiin Tyrnävällä syksyllä 1998. Opetuksen painotusalueet olivat kevääseen 2018 saakka arkkitehtuuri ja ympäristökasvatus, joita lähestyttiin ottamalla huomioon oppilaiden ikäkausien mukaiset edellytykset. Kesällä 2018 opetussuunnitelma päivitettiin ja hyväksyttiin sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa. Opetuksen sisällöksi valittiin käsityö ja kädentaidot. Tyrnävällä annetaan taiteen perusopetusta Kuulammen koululla ala-asteikäisille oppilaille, ryhmään otetaan 16 oppilasta. Lukuvuonna 2021-2022 taiteen perusopetukseen on osallistunut 12 henkilöä.

Lakeuden kansalaisopisto toimii Limingan, Lumijoen ja Tyrnävän kuntien alueella ja tarjoaa matalan kynnyksen harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia ja yleissivistävää koulutusta tasa-arvoisesti kaikenikäisille toimialueensa asukkaille. Kansalaisopisto järjestää alueensa kunnissa konserteja, näyttelyitä ja tapahtumia. Kansalaisopiston tavoitteena on edistää kuntalaisten aktiivista osallistumista, yhteisöllisyyttä sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia. Kansalaisopisto pyrkii tarjoamaan asiakkailleen laaja-alaisen ja helposti saavutettavan kurssivalikoiman. Kaikki kurssit ovat avoimia myös muiden kuntien asukkaille. Lukuvuonna 2021-2022 tarjottiin Tyrnävällä 26 kurssia, joista vain 18 toteutui. Korona-aikana on ollut haasteita löytää opettajia kursseille, ja käytettävissä olevien tilojen vähyys on luonut omat haasteensa toiminnalle. Tilanteen tasoittuessa onkin tarpeen kehittää kansalaisopiston toimintaa ja kurssitarjontaa, jotta hyvinvoinnin osa-alueisiin kuten elintapoihin, opiskeluun ja osallisuuteen vastattaisiin vapaan sivistystyön kautta entistä paremmin.

Limingan seudun musiikkiopisto on vireä neljän kunnan alueella toimiva musiikkioppilaitos. Innokas ja motivoitunut opettajakollegio mahdollistaa noin 230 lapsen ja nuoren musiikillisen kasvun Limingan seudun musiikkiopiston toiminta-alueella. Tyrnävän kunnalla on vuonna 2022 yhteensä 56 oppilaspaikkaa musiikkiopistossa, sillä oppilaspaikkoja lisättiin talousarviokäsittelyn kautta kuudella. Kunnan hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2017-2020 asetettuun lisäti hyvinvointia koulutuksella vapaan sivistystyön kautta toteutuu hyvin. Omalla kotipaikkakunnalla toteutuva musiikinopetus vastaa myös hyvinvoinnin haasteeksi tunnistettuihin pitkiin välimatkoihin ja heikkoon julkiseen liikenteeseen, sillä musiikinopiskelu on saavutettavampaa kotipaikkakunnalla. Hyvinvointi musiikkiopistossa merkitsee oppilaiden innostuneisuutta ja motivoituneisuutta omaan opiskeluun. Musikaalinen harrastus, erilaiset konsertit ja osallistuminen kunnan tapahtumiin tarjoavat monipuolisia kulttuurilämyksiä kuntalaisille.

5. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sosiaali- ja terveystaloudessa

Sosiaali- ja terveysosaston toimintaan on vuosina 2020-2021 vaikuttanut merkittävästi koronapandemiaan liittyvät toimet. Terveystalouden toimintaan vaikuttivat koronanäytteiden ottaminen, koronataruntojen jäljitys sekä alkuvuodesta 2021 alkaneet koronarokotukset. Iäkkäiden palveluissa ja sosiaali- ja vammaispalveluissa ryhmätoiminnot keskeytettiin keväällä 2020 poikkeuslainsäädännön voimassaoloaikana. Asiakkaiden palvelutarpeeseen vastattiin yksilöllisillä kotiin annettavilla palveluilla sekä puhelimitse että etäyhteyksin. Kuljetuspalveluiden ja henkilökohtaisen avun tarve harrastus- ja virkistystoimintaan vähentyi koronatilanteessa. Tiedottamista tehtiin monikanavaisesti ja yli 70-vuotiaisiin kuntalaisiin otettiin yhteyttä puhelimitse. Kuntalaisten yleistä koronaneuvontaa varten perustettiin koronaneuvontapuhelin.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden kehittämistä viedtiin eteenpäin sosiaali- ja terveystalouden ja sivistys- ja hyvinvointipalveluiden yhteistyönä. Tyrnävän kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitettiin v. 2020. Ennaltaehkäisevää työtä kehitettiin. Vuoden 2021 aikana sosiaalipalveluissa järjestettiin nuorten mielenterveyttä tukevaa ryhmätoimintaa ja syksyn 2021 aikana pilotoitiin vauvojen äitien vertaisryhmää. Syksyllä 2021 aloitettiin sosiaalipalvelujen palveluohjauksen puhelinneuvonta sosiaalipalvelujen asiakkaille. Varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä perheiden tukemiseksi koronatilanteessa esimerkiksi järjestämällä tukea yhteistyönä etäopetuksessa oleville lapsille ja nuorille.

Erityisryhmien palveluja kehitettiin siten, että kunnassa käynnistettiin omana toimintana Kipinän asumispalveluyksikkö vuonna 2020 ja vuonna 2021 kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta Säpinä.

Vuokra-asukkaiden talousneuvonta- hankkeen kautta etsittiin keinoja ja luotiin toimintakäytäntöjä vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemiseksi, vuokra-asunnoissa asuvien talouden hallinnan ongelmista kärsivien asukkaiden vuokravuokojen sekä häätöjen vähenemiseksi, asunnottomien auttamiseksi ja luotto- ja vakuutuskelvottomuuden palauttamiseksi sekä kannustettiin asukkaita muuttamaan pysyvämpään talouden- ja elämänhallintaan.

Tyrnävän kunta oli mukana Vertaistervarit hankkeessa vuosina 2020-2022. Hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa vertaistuki henkilöille, joilla on tuen tarve elintapamuutoksen tekemiseen tai ylläpitämiseen.

Työllisyyden kuntakokeilu aloitettiin v. 2021. Kokeiluun siirtyivät kokeilualueilla ne työttömät, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat ja kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapolkuun haasteiden TE-toimistoissa. Kokeilussa kokeilukunta vastaa näiden asiakasryhmien julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palveluiden) tarjoamisesta.

6. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ympäristöpalveluissa

Teknisen osaston puistoja ja yleisiä alueita kehitetään jatkuvasti. Suurin tehty päivitys on Leikkipaikkojen kehittämissuunnitelman uusiminen seuraavalle 10 vuodelle. Suunnitelman yhteydessä selvitettiin kuntalaisten toiveita leikkipaikoista, jotta niistä saadaan paremmin kuntalaisia palvelevia. Suunnitelman lopputuloksena laadittiin aikataulu leikkipaikkojen kunnostamiselle. Aikataulun mukaan vuosittain peruskorjataan tai rakennetaan uusi leikkipaikka.

Kunnan alueen viihtyisyydestä pidetään huolta säännöllisesti. Erityisesti on kiinnitetty huomiota kunnan merkittäviin ja keskeisiin kohteisiin kuten Meijerialueeseen. Meijerialueen Tapulipuistoa aloitetaan kunnostamaan vuosien 2022-2023 aikana. Samoin torin puurakenteiden korjaaminen aloitetaan 2022. Vaihtelevat ryhmäkasvi-istutukset tuovat kesäisin väriä katukuvaan kukkapyöväiden, -laatikoiden ja maapenkien muodossa.

Pappilan piha-alueella olleet yhteisöviljelmät siirrettiin kesän 2022 aikana nuorten työpajatoiminnan pihalle, Koivulaan. Tällä pyritään ehkäisemään viljelyalueeseen kohdistuvaa ilkivaltaa ja tuomaan viljely lähemmäs pajalaisia tukien heidän toimintaansa. Myös kuntalaisilla on mahdollista osallistua laatikkoviljelyyn hankkimalla oman laatikon.

Ympäristöpalveluissa muun muassa Kotimetsän leikkipuiston saneeraus on valmistunut 2022. Katuvalaistuksen vuosittainen uusiminen led valaisimiksi on toteutunut. Murron pohjoisosan valaistus on uusittu 2021 ja eteläosa uusitaan syksyn 2022 aikana. Puistoja ja yleisiä alueita on hoidettu laadittujen hoitoluokitusten mukaisesti. Murron metsäalueiden raivaukset ja siivoukset toteutuivat kesän 2022 aikana.

Tyrnävän kuntakeskusalueella on ollut suunnitelmassa Vanhatien saneeraus välillä Kunnankuja-Meijerikatu. Hankkeen tavoite on parantaa keskusta-alueen liikenneturvallisuutta sekä viihtyisyyttä. Kohde valmistuu syksyn 2022 aikana.

Muita syksyllä 2022 valmistuvia hankkeita ovat muun muassa:

- Murron alueen uusien katujen ja kunnallistekniikan rakentaminen (Läpimurto ja Peuransarven jatko)
- Pytinkitie saneeraus, rakennetaan myös erillinen kevyenliikenteen väylä
- Murron koulun ja Käpytikan päiväkodin leikkipaikkavälineiden rakentaminen ja
- Mestarintie päällystäminen.

7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hallinnon- ja kehittämisen palveluissa

Viestintäsuunnitelma valmistui vuonna 2018 ja sen toimeenpanon kantavana teemana on ollut tyrnäväläisen yhteisöllisyyden edelleen vahvistaminen. Graafisen ohjeistuksen myötä vuonna 2020 luotu kuntalaisten Meidän Tyrnävä -tunnus on edelleen vuodesta 2021 saanut viestinnässä vahvempaa roolia. Mukavampi arki lähellä kaupunkia viestii Meidän Tyrnävä -brändin alla hyvinvoivasta Tyrnävästä. Brändi ja ilme toimivat sateenvarjona kunnassa järjestettävissä tapahtumissa sekä osana medianäkyvyyttä. Viestintä- ja markkinointisuunnitelma oli päivitettävänä syksyllä 2021. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu viestintä- ja markkinointisuunnitelman toimenpiteiden kautta.

9.12.2020 valtakunnallisena vuoden kylän palkitun Markkuun Markkuun Seudun kyläyhdistys ry ja Tyrnävän kunnanvaltuusto antoivat yhteisen julkilausuman kylien kehittämisestä. Vuoden 2021 kuluessa Tyrnävän kunnan ja Markkuun Seudun kyläyhdistyksen yhteistyönä valmistui Tyrnävän kylien yhteistyömalli tukemaan kylien palvelujen säilyttämistä ja kehittämistä. Yhteistyömallia lähdetään toteuttamaan Tyrnävän kunnan ja kyläyhdistysten välisenä päivittyvänä sopimuksena vuoden 2022 kuluessa. Toimintamalli lisää myös kylien välistä keskustelua.

Kunta avustaa ja tukee vuosittain paikallisia yhdistyksiä myöntäen liikunta-, nuoriso-, kulttuuri ja toiminta-avustuksia. Saamiensa avustusten myötä yhdistykset tarjoavat kuntalaisille kymmeniä erilaisia kerhoja sekä tapahtumia. Yhdistys- ja järjestötoiminta lisää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, ja vaikuttaa positiivisesti mielen virkeyteen.

Kunta tukee lasten ja nuorten liikuntaharrastusta tarjoamalla ilmaiseksi harrastetilat.

8. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen yrityksissä

Yrityksille järjestettävissä aamukahvi- ja iltailtoisuuksissa on osana ajankohtaista ohjelmaa huomioitu yrittäjien hyvinvoinnin edistäminen. Elinkeinojen kehittämisen yrityspalveluista käsiteltiin vuonna 2020 yksinyrittäjien korona-avustuksia Tyrnävän kunnassa. Kehtiyshyönteisen toiminnan käynnistyttyä vuonna 2021 päävastuu yritystapahtumista ja yhteydenpidosta ohjautuu Kehityshyönteiseen, mutta yhteistyö kunnan elinkeinojen kehittämiseen on tiivistä.

Tyrnävän Kehitys Oy

Tyrnävän Kehitys Oy:n operatiivinen toiminta alkoi lokakuussa 2021, jolloin nykyinen toimitusjohtaja aloitti tehtävässä.

Yhtiön tehtävänä on Tyrnävän elinkeinopalvelut ja niiden kehittäminen kokonaisvaltaisesti. Palvelut kohdistuvat pääsääntöisesti toimiviin yrityksiin, kunta sijoittuviin yrityksiin ja alkaviin yrityksiin. Kunnan kehittämisen näkökulmasta kehityshyönteisen toiminta on laaja-alaista, josta ehkä tärkeimpänä on kaavoituksessa yhteistyö kunnan virkahenkilöstön kanssa saaden kunta houkuttelevaksi sijoittumispaikaksi uusille yrityksille sekä kunnassa toimivien yrityksille hyvät mahdollisuudet toiminnan laajentamiselle. Kehityshyönteinen on linkki yritysten ja kunnanvirkahenkilöiden ja päättäjien välissä tuoden elinkeinoelämän tarpeet esille kunnan päätöksenteossa.

Operatiivisesta toiminnasta vastaa toimitusjohtaja, jonka hyvänä selkärankana toimii yhtiön hallitus ja hallituksen puheenjohtaja kunnanjohtaja Vesa Anttila, jolle toimitusjohtaja ensisijaisesti raportoi. Tällä hetkellä yhtiössä ei toimitusjohtajan lisäksi ole muita henkilöitä.

Vajaan vuoden toiminnan aikana on saatu hieman yrityksiä aktivoitua kehittämisen tielle. On tehty erilaisia selvityksiä muun muassa aurinkovoimalan mahdollisesta rakentamisesta. On käyty useita sijoittumiseen liittyviä neuvotteluja yritysten sijoittumisesta Tyrnävälle. Kehityshyönteinen on mukana Palkin kaavan kehittämisessä, tehty Nahkurin liiketoimintamalli pohjaa, markkinoitu Haurukylän teollisuustontti aluetta, selvitetty Temmeksen kylän kauppakeskuksen toimintamahdollisuuksia, jne.

Tyrnävän Kehitys Oy:n tavoitteet liittyvät Tyrnävän kunnan laatimaan elinkeinostrategiaan 2025, jonka kunnanhallitus hyväksyi 17.5.2021. Elinkeinostrategian taustalla ja lähtökohtana on 2019 valmistunut kuntastrategia. Elinkeinostrategiaa tullaan päivittämään syksyllä 2022 yhdessä Tyrnävän Yrittäjien, Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. Päivityksen pohjana käytetään keväällä 2022 Suomen Yrittäjien tekemää Yrittäjien kuntabarometrin tuloksia.

Elinvoiman tavoitteista mainittakoon muun muassa; alkutuotannon jalostusasteen nostaminen, bio- ja kiertotalouden kehittäminen ja elinkeinojen monipuolistaminen. Vuoteen 2025 Tyrnävän Kehitys Oy on vakiinnuttanut toimintansa yritysten paikallisena kehitys- ja keskustelukumppanina ja uusien innovaatioiden ja yritysten kehityshankkeiden sparraajana. Kehityshyönteisen tuella pystytään hyödyntämään erilaisia hankerahoituksia niin yritysten kun kunnan elinvoimaisuuden kehittämiseen.

Tyrnävän kunta panostaa tulevaisuudessa enemmän matkailun kehittämiseen. Tässä kehityshyönteisen rooli on kehittää matkailualan ja siihen liittyvien yritysten toimintaan.

Strategisia tavoitteita on muun muassa;

Yritysyhteistyö Tyrnävä, joka sisältää selvän työnjaon kunnan ja kehityshyönteisen toiminnoista. Yhteistyö yrittäjien kanssa, huolehtien yritysten tarpeista aktiivisesti ja ratkaisukeskeisesti. Yritysten mahdollisuudet hyödyntää julkisia tukia eri kehitystoimissa. Näiden ja muiden toimenpiteiden tarkoitus on nostaa Tyrnävän yritysmyönteisyyttä ja laajentaa yrityskehitystä niin, että kaikkia toimialoja arvostetaan ja monipuolistetaan elinkeinorakennetta Tyrnävällä.

9. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen yhdistyksissä

Yhdistyksillä on merkittävä rooli kunnan elinvoiman ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjinä. Yhdistykset järjestävät kuntalaisille mm. kerho- ja vertaistoimintaa, liikuntapalveluja, kulttuuritoimintaa, tapahtumia ja tilaisuuksia ja tukevat näin kunnan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Kunnassa toimii myös elinkeinoelämän, alkutuotannon ja yleisen turvallisuuden edistämiseen keskittyviä yhdistyksiä, esim. Tyrnävän yrittäjät, maatalouteen liittyvät yhdistykset sekä Vapepa ja SPR.

Yhdistyksillä ja kunnalla on sama päämäärä: kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen ja ennaltaehkäisevien toimintojen tuottaminen. Yhteiseen päämäärään pääsemiseksi kunta haluaa tukea yhdistystoimintaa tunnustamalla yhdistysten merkityksen kunnalle, tarjoamalla maksuttomia tiloja yhdistysten käyttöön, maksamalla järjestöavustuksia, tukemalla yhdistysten toimintaa nimetyn järjestöyhdyskunnan avulla, ottamalla yhdistykset mukaan kunnan toimintojen suunnitteluun, viestimällä yhdistysten toiminnasta kuntalaisille sekä kutsumalla yhdistykset säännöllisesti koolle.

Kyläyhdistysten ja kunnan välillä tuotettu kylien yhteistyömalli on kuvattu hallinnon ja kehittämisen palveluissa.

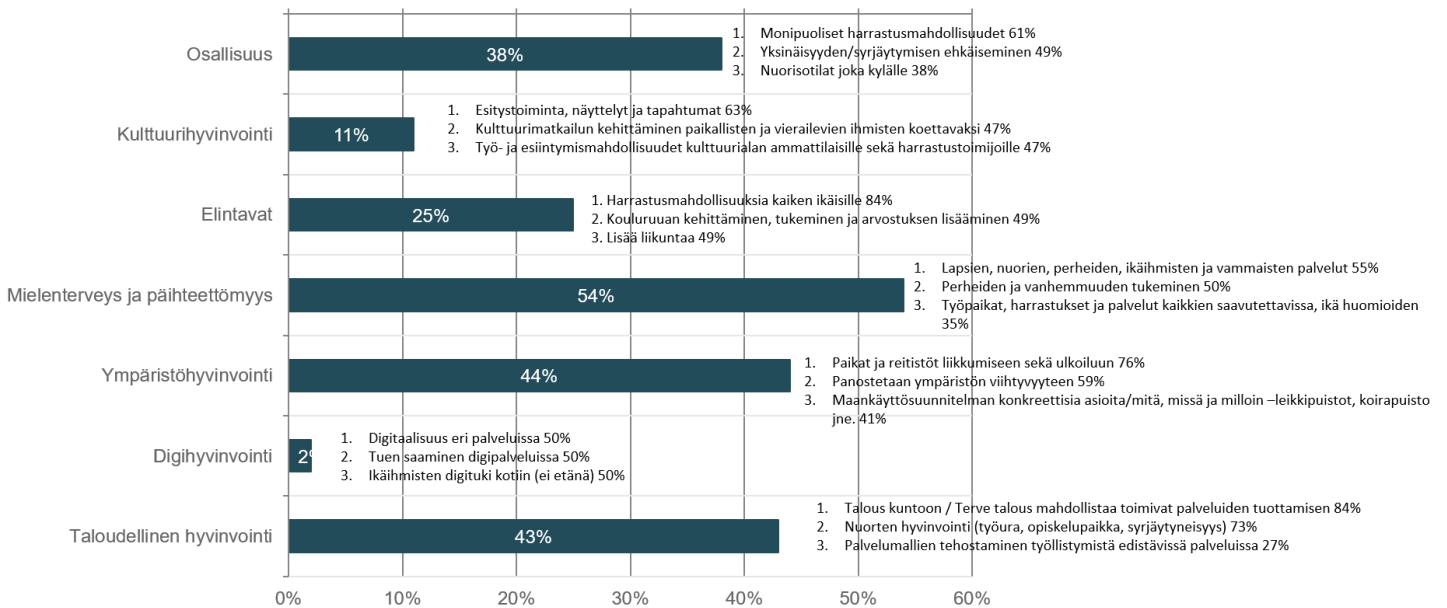

2 Indikaattorit ja muu tutkimustieto hyvinvointijohtamisen taustalla

Tyrnävän kunnan laajassa hyvinvointisuunnitelmassa- ja kertomuksessa kuntalaisten hyvinvointia arvioidaan indikaattoritietojen (THL, Sotkanet jne.) avulla. Valittuja indikaattoreita on noin 80. Keskeisiä seurattavia indikaattoreita ovat koettu fyysinen, psyykinen ja henkinen terveys eri ikäryhmissä, koulupudokkaiden määrä, nettomuutto kuntaan, yritysten määrä ja työllisyysaste. Muita hyvinvoinnin mittareita tässä vuosiraportissa ovat tilastokeskuksen tilastot ja yksiköiden omat seuranta-tilastot (esimerkiksi jatko-opintoihin sijoittuminen) sekä kouluterveyskysely, joka julkaistiin syksyllä 2021.

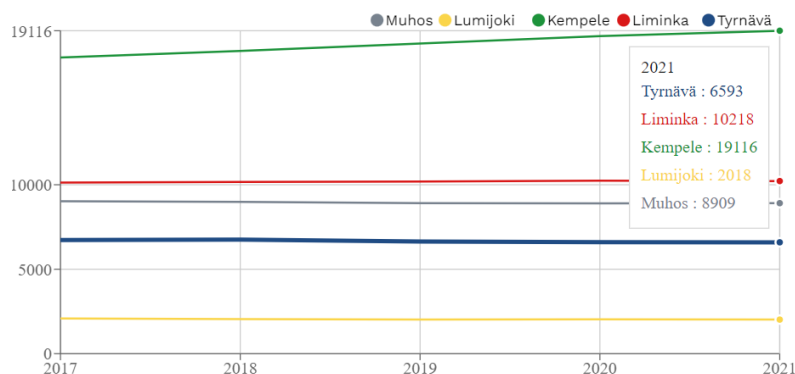
Laajan hyvinvointisuunnitelman laatimisen ohessa tyrnäväläisille tehtiin Tyrnävän kunnan hyvinvointikysely 2021. Kysely toteutettiin webropol alustalla 25.11.2021 - 9.12.2021. Kyselyn tarkoituksena oli saada kuntalaisten ääni kuulumaan hyvinvoinnin suunnittelutyössä. Kyselyn kautta kuntalainen pääsi vaikuttamaan siihen, mitkä teemat valittiin kuntalaisten hyvinvointia edistäviksi erityisteemoiksi vuosille 2022-2025. Lisäksi kuntalainen pääsi vaikuttamaan siihen, mitkä teemojen sisällöt nostettiin tehtäviksi toimenpiteiksi. Kyselyn runkona käytettiin valtuustoseminaarin (9/2021) ja yhdistysillan (11/2021) työpajoja, joissa nivottiin yhteen erilaisia painopistealueita ja hyvinvoinnin tekoja. Lisäksi kyselyssä hyödynnettiin hyvinvoinnin tukipaketteja ja Tyrnävän kunnan hyvinvointikertomusta 2021. Vastauksia monivalintakysymykseen tuli 186 kappaletta ja avoimeen kysymykseen 120.

Hyvinvoinnin eri painopistealueet ja kolme eniten kannatusta saanutta sisältöä kultakin painopistealueelta. (Vastaajien määrä 180, valittujen vastausten määrä 403).

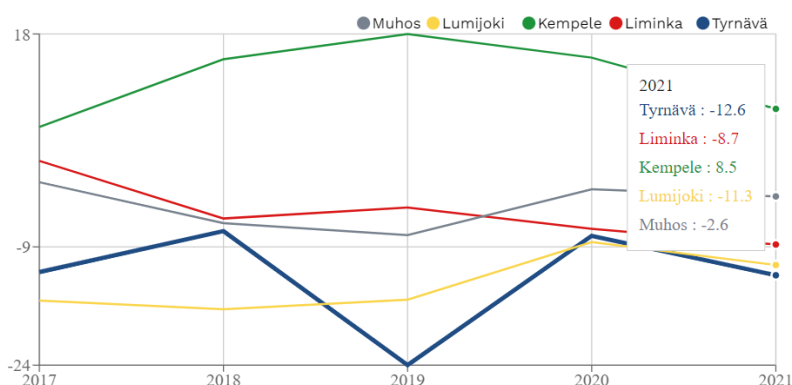

1. Tyrnävän kunnan aluekehitys/väestö

Tyrnävä on moderni ja kehittyvä maalaiskunta, jonka väkiluku on 6593 henkilöä (Sotkanet, 2021). Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta on -0,15%.

Kuntien välinen nettomuutto/1000 henkilöä kohden ilmaisee kuntien välisen nettomuuton tuhatta asukasta kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Nettomuutto saadaan vähentämällä alueelle muuttaneista (tulomuuttajat) alueelta pois muuttaneet (lähtömuuttajat). Tyrnävällä kuntien välinen nettomuutto/1000 henkilöä kohden on ollut vuonna 2019 - 24, vuonna 2020 -7,6 ja vuonna 2021 -12,6.

Merkittävä piirre Tyrnävän väestön rakenteessa on sen nuorten kuntalaisten suuri osuus. Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä on 30,1%:ia, kun koko maan vastaava luku on 15,4%:ia (Tilastokeskus 2021.) Vuodesta 2017 vuoteen 2021 7-15 vuotiaiden osuus kunnan väkiluvusta on kasvanut 19,70%:sta 21%:iin, kun taas alle kouluikäisten lasten määrä on lähtenyt laskuun samalla tarkastelujaksolla. Muutosprosentti on ollut -22,07%:ia vuosien 2016 -2021 välillä (Sotkanet). Valtakunnallisesti tarkasteltuna alle kouluikäisiä on kuitenkin huomattavasti enemmän kuin Suomessa keskimäärin.

15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä on 55,7%:ia ja koko maassa 61,6 (2021). Demografinen huoltosuhte on heikentynyt hiukan ollen vuonna 2021 79,5. Huoltosuhte on kuitenkin selvästi korkeampi kuin maassa keskimäärin (62,4). Tyrnävällä arvoa nostaa lasten suuri kokonaismäärä. Demografinen (tai väestöllinen) huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

Huoltosuhte, demografinen

Kunta	2017	2018	2019	2020	2021
Tyrnävä	78.7	80	80.8	80.5	79.5
Liminka	76	75	73.3	73.3	71.4
Kempele	65	65.3	65.1	65.5	65.3
Lumijoki	85.3	87.2	86.5	83.9	80
Muhos	70.8	70.2	70.7	71.6	71.9
Koko maa	60.1	60.8	61.4	61.9	62.4
Pohjois-Pohjanmaa	62.7	63.2	63.6	64	64

2. Elinvoima

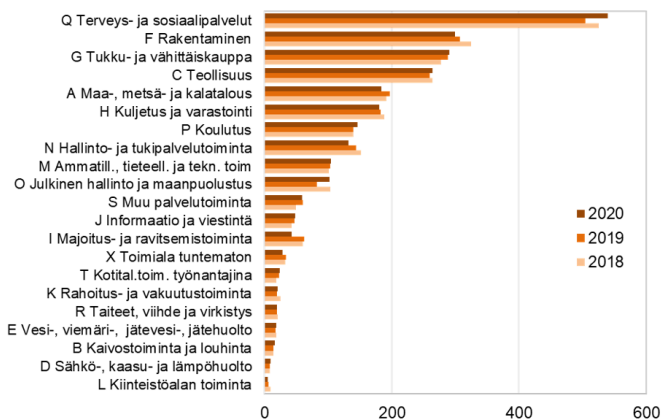
Yrittäjät ja vahva elinkeinotoiminta ovat paikkakunnan taloudellisen hyvinvoinnin perusedellytys. Yrittäjän kannalta Tyrnävän vahvuuksia ovat mm. hyvä liikenteellinen sijainti Oulun läheisyydessä, hyvä maankäytönsuunnittelu, nuorekkuus ja toimivat peruspalvelut.

2.1 Elinvoimarakenne

Tyrnävällä terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut työllistää noin 28,8%:ia (2019) työllisistä Tyrnävällä. Seuraavaksi tulevat rakentaminen, tukku- ja vähittäiskauppa sekä teollisuus. Maa-, metsä-, ja kalatalouden työllistävyys on tippunut huippuvuoden 2012 lukemasta (16%) 7,8%:iin (2019). Tyrnävällä maatalous on kuitenkin edelleen vahva osaamisen alue. Maatilat ovat erikoistuneet tuotantosunnittain pääosin perunanviljelyyn, viljanviljelyyn tai karjanhoitoon. Tilojen peltopinta-ala on maan korkeimpia - yli 78 ha/tila. Tyrnävän 140:llä maatilalla on käytössään peltoa n. 11 500 ha. Tyrnävän kunta on hallinnoinut vuoden 2013 alusta maaseutuhallinnon Tyrnävän yhteistoiminta-alueetta, jonka muodostavat Hailuodon, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Muhoksen ja Tyrnävän kunnat. Tyrnävä on mukana myös Nouseva Rannikkoseutu ry:n toiminnassa, joka rahoittaa maaseudun hankkeita ja yrityksiä.

Elinkeinorakenne Tyrnävällä 2018 - 2020 (tilastokeskus/yritykset, seutunet)

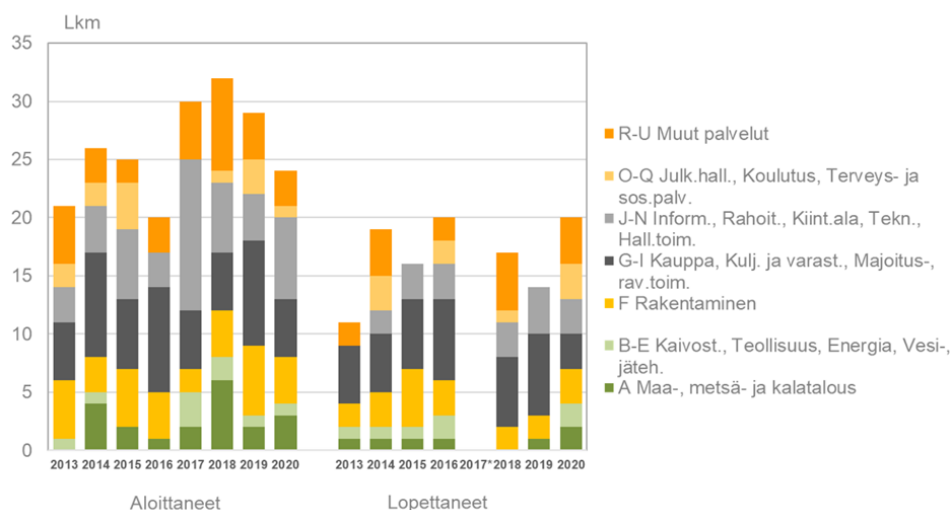

Tyrnävän kunnan työpaikkaomavaraisuus on noin 55 prosentin tasolla (2020.) Työpaikkaomavaraisuus ilmaisee alueen työpaikkojen ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välisen suhteen. Huomattava osa kunnan työikäisestä väestöstä pendelöi Oulun seudun kunnissa. Vuonna 2019 1044 henkilöä pendelöi Tyrnävältä Ouluun. Oulusta Tyrnävälle puolestaan pendelöi 234 henkilöä (Tilastokeskus / yritykset, Seutunet).

2.2 Yritykset

Tyrnävälle perustettiin uusia yrityksiä vuonna 2020 24 kappaletta. Eniten uusia yrityksiä perustettiin informaation, rahoituksen, kiinteistöalan, tekniikan ja hallinnon aloille. Seuraavaksi eniten uusia yrityksiä perustettiin kaupan, kuljetuksen, varaston, majoituksen ja ravitsemuksen aloille sekä rakentamiseen. Vuonna 2020 lopettaneita yrityksiä oli 20 kappaletta.

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset Tyrnävällä 2013 - 2020 (Tilastokeskus/yritykset, Seutunet).

Jotta Tyrnävälle saataisiin uusia yrityksiä, olisi sopivien liiketoimien ja yhteisöllisten työskentelytilojen tarjoaminen ensiarvoisen tärkeää. Tyrnävällä toimii yrittäjien innovaatioryhmä, jonka tavoitteena on synnyttää alueelle uusia yrityksiä, tuottaa kasvavaa liiketoimintaa sekä kehittää Tyrnävän kunnan elinvoimaa, toimintaa ja yritysten näkyvyyttä. Elinkeinoelämää kehittämään on Tyrnävälle perustettu vuonna 2021 Tyrnävän Kehitys Oy, jonka tarkoitus on tarjota yrittäjälle yksi luukku, jonka kautta voi saada neuvontaa, sparrausta ja apuja eri ideoihin ja tarpeisiin. Tyrnävän kehitys Oy:n toimitusjohtaja aloitti työssään lokakuussa 2021.

2.3 Työllisyys

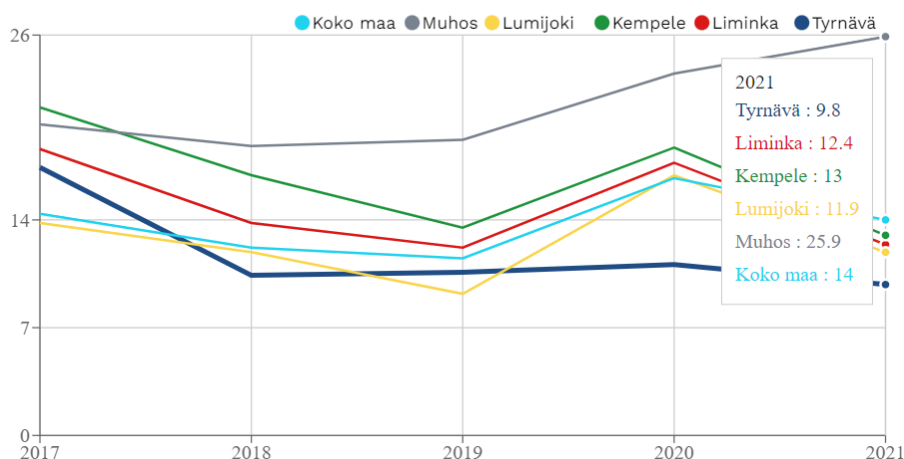
Työttömyysaste on ollut korkeimmillaan touko- ja kesäkuussa 2020 (12,8% ja 13,4%). Vastaavat luvut Pohjois-pohjanmaalla ovat 16,4% ja 16,2%:ia. Työttömyysaste on lähtenyt laskuun pikkujoulujaa vuoden 2021 huhti- ja toukokuun aikana, kun koronasta johtuvia lomautuksia etenkin majoitus- ja ravitsemusalalla on pystytty päättämään. Toukokuussa 2021 työttömyysprosentti oli Tyrnävällä 7,7 ja Pohjois-Pohjanmaalla 11,4. Kunnan työmarkkinatuen kuntaosuusmaksuissa työttömyyden vähentyminen ei ole vielä näkynyt. Kuntaosuusmaksut ovat edelleen korkeat. Työllisyyden kuntakokeilun asiakastyö pääsi käynnistymään pienen myöhästymisen jälkeen 1.3.2021. Kokeiluihin siirtyivät kokeilualueilla kaikki ne työttömät, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat ja kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapaalueluissa hanke-alueiden TE-toimistoissa. Kokeilussa kokeilukunta vastaa näiden asiakasryhmien julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palveluiden) tarjoamisesta. Tyrnävällä kuntakokeiluun siirtyi 185 työnhakijaa, joista pitkäaikaistyöttömiä on 45, rakennetyöttömiä 69, vieraskielisiä 8 ja alle 30-vuotiaita 71. Työttömien aktiivointiaste on ollut maaliskuussa 2021 27,3% ja huhtikuussa 33%:ia.

Toukokuussa 2022 Tyrnävän kunnan työttömyys on laskenut 5,8%:iin, kun vastaava luku Pohjois-Pohjanmaalla on 9,1%. Nuorisotyöttömyyttä kitketään moniammatillisella yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyö työllisyyspalveluiden, sosiaalipalveluiden ja nuorisopalveluiden kanssa on erittäin sujuvaa.

Työttömät %, työvoimasta

Kunta	2017	2018	2019	2020	2021
Tyrnävä	10,5	8,4	7,5	10	8,4
Liminka	8,5	6,9	6,3	9,3	6,9
Kempele	10,7	8,6	7,6	10,5	8,3
Lumijoki	9,8	9,4	8	10,4	9,1
Muhos	11,5	9,1	9,1	11,4	11,2
Koko maa	11,5	9,7	9,2	13	11,4
Pohjois-Pohjanmaa	13,2	10,8	10,1	13,3	11,5

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Tyrnävän työllisyyskatsaus 2022

	2021					2022				
	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	tammi	helmi	maalis	huhti	touko
Tyrnävä										
työvoima	2 826	2 826	2 775	2 775	2 775	2 775	2 775	2 829	2 829	2 829
työttömyysaste	9,6	9,1	9,4	8,3	7,7	7,2	7,5	6,8	6,6	5,8
työnhakijat yhteensä	270	257	262	231	213	199	207	192	187	164
alle 20-vuotiaat	...	...	...	...	...	7	6	6	6	6
alle 25-vuotiaat	25	28	25	23	17	20	16	15	12	11
yli 50-vuotiaat	99	97	99	93	83	71	74	73	75	70
yli vuoden työttömänä	71	67	73	71	75	69	64	62	59	59
Pohjois-Pohjanmaa										
työvoima	186 791	186 791	187 001	187 001	187 001	187 001	187 001	189 174	189 174	189 174
työttömyysaste	13	12,7	12,7	12,1	11,4	10,6	10,3	9,8	9,4	9,1
työnhakijat yhteensä	24 228	23 775	23 678	22 678	21 227	19 792	260 522	17 710	17 147	17 147
alle 20-vuotiaat	792	780	807	761	760	572	565 534	502	505	505
alle 25-vuotiaat	3811	3712	3 736	3 558	3 334	2 805	2701 2682	2 582	2 449	2 449
yli 50-vuotiaat	7879	7803	7 745	7 535	6 943	6 757	6531 6337	6 133	5 824	5 824
yli vuoden työttömänä	6711	3834	7 091	7 339	7 486	7 349	7137 6867	6 662	6 460	6 460

2.4 Nuorten työllistäminen

Tyrnävän kunta työllistää joka kesä noin 80 kesätyönuorta ylläpito- ja yleissiivoustehtäviin, avustaviin keittiötöihin, viheralueiden hoitoon, lasten- ja ikäihmisten hoitoon, kirjaston ja nuorisotoimen avustaviin tehtäviin sekä sosiaalisen median ”somettajan” työtehtäviin. Vuosina 2021 - 2022 nuoria on työllistetty myös kesäkerhojen apulaisohjaajiksi. Kunnan kesätyöpaikat ovat tarkoitettu ensisijaisesti 9.-luokkalaisten tyrnäväläisille nuorille, mutta loput täyttämättä jääneet paikat arvotaan toisen asteen opiskelijoille sekä 8. ja 7. luokkalaisten. Lisäksi kesätyöseteli jaetaan kaikille tyrnäväläisille 9.-luokkalaisten. Kesätyösetelin avulla nuori voi hakea kunnan järjestämään kesätyöhön, yritykseen, yhdistykseen tai kotitalouteen kesätöihin. Kesätyösetelillä kunnan ulkopuolelle (yrityksiin, yhdistyksiin tai kotitalouksiin) on työllistynyt vuosittain noin 37- 47 henkilöä (2019 - 2021).

Kesärytystukea on hakenut vuosittain noin 17 4H-yrittäjää.

3. Koulutus

Yksi Tyrnävän kunnan strategisista valinnoista on luoda mahdollisuus elinikäiselle oppimiselle. Kunnan asukkaiden koulutustaso onkin kasvanut tasaisesti viime vuosien aikana. Kasvua on tapahtunut kaikissa oppiasteissa. Koulutustasomittain ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Vuonna 2019 Tyrnävän kunnan koulutustasomittain on ollut 346,9 ja vuonna 2020 350,2. Koulutustasomittain oli vuonna 2020 koko maassa 384,2. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä nousi vuosien 2019 ja 2020 välisenä aikana. Muutosprosentti oli 17,86.

Koulutustasomittain

Kunta	2017	2018	2019	2020
Tyrnävä	340	342,3	346,9	350,2
Liminka	418	421,8	423,4	425
Kempele	416,1	421,2	424,8	430,5
Lumijoki	311,7	317,6	322,1	324,3
Muhos	350,9	356,5	359,3	362,5
Koko maa	366,7	375,2	379,7	384,2

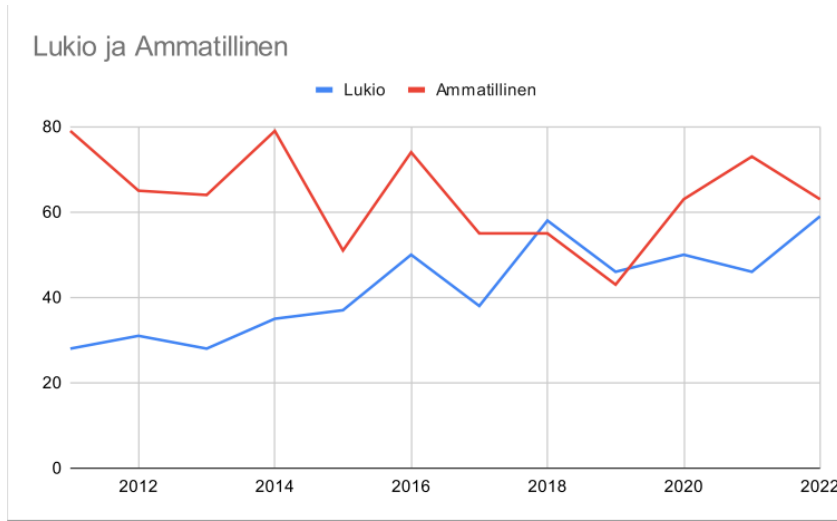
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kunta	2017	2018	2019	2020
Tyrnävä	4,2	5,7	3,5	6,6
Liminka	5,3	5,7	4,7	5,5
Kempele	7,2	7,5	5,9	6,3
Lumijoki	9,9	12,6	10,2	9,3
Muhos	7,9	7,7	5,7	7,6
Koko maa	8,1	7,9	7,5	7,8

Koulupudokkaita Tyrnävällä ei ole ollut vuosina 2018 - 2021. Moni oppilas on jäänyt ilman opiskelupaikkaa ensin yhteishaussa, mutta ovat jatkuvien hakujen kautta sijoittuneet jatko-opintoihin. Opiskelijoita sijoittuu jonkin verran myös ammatilliseen koulutukseen, luokio-opintoihin valmentavaan koulutukseen tai muihin koulutuksiin.

Lukioon ja ammatilliseen koulutukseen sijoittuneiden määrä 2011 - 2022.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lukio	28	31	28	35	37	50	38	58	46	50	46	59
Ammatillinen	79	65	64	79	51	74	55	55	43	63	73	63

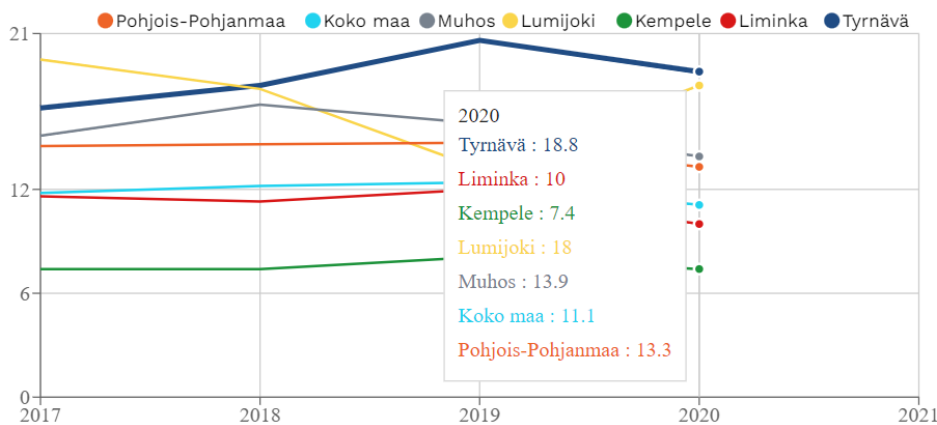

4. Hyvinvointi eri ikäryhmissä

4.1 Lapset ja nuoret

Lapsien pienituloisuusaste (2020) on Tyrnävällä korkeampi (18,8%) kuin Pohjois-Pohjanmaalla (13,3%) ja koko maassa keskimäärin (11,1). Lasten pienituloisuusaste on korkein kaikista vertailukunnista. Lasten pienituloisuus on kuitenkin laskenut vuosien 2019 ja 2020 välillä muutosprosentin ollessa -8,74. Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista. Toimentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus koko väestöstä on noussut vuosien 2019 - 2020 välisenä aikana. Vuonna 2019 toimentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus koko väestöstä oli 4,9 ja vuonna 2020 5,4. Vastaavat luvut Pohjois-Pohjanmaalla olivat 8,30 ja 8,20 ja valtakunnallisesti 10,50 ja 10,50. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu kevään ja syksyn 2020 aikana. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteiksi nousivat etenkin: tyttöjen kokema keskinkertainen tai huono terveydentila, nuorten yksinäisyys, nuuskan käyttö, kannabiksen helppo saatavuus, henkinen ja fyysinen väkivalta ja seksuaalinen häirintä.

Lasten pienituloisuusaste

Toimentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus väestöstä, %

Kunta	2017	2018	2019	2020
Tyrnävä	5.5	5.6	4.9	5.4
Liminka	4.1	4.9	5	4.5
Kempele	5.3	5.2	4.3	5.1
Lumijoki	7.3	5.1	6	4.7
Muhos	8.5	9.4	8.3	8.2
Koko maa	10.7	11	10.5	10.5
Pohjois-Pohjanmaa	8.5	8.7	8.3	8.2

4.2 Nuorisovaltuusto

Tyrnäväläisillä nuorilla on mahdollista vaikuttaa kunnan asioihin ja päätöksentekoon Tyrnävän nuorisovaltuuston kautta. Nuorisovaltuusto on uskonnollisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumaton vaikuttamistoimielin, joka toimii kunnan sivistys- ja hyvinvointiosaston alaisuudessa.

Tyrnävällä nuorisovaltuusto on toiminut vuodesta 2017 lähtien. Nuorisovaltuuston tehtävä on tuoda nuorten mielipiteitä ja näkökulmia mukaan päätöksentekoon. Nuorisovaltuusto valmistee aloitteita ja esityksiä kunnan toimielimille ja muille tahoille sekä seuraa niiden käsittelyä ja kunnan päätöksentekoa.

Tyrnävällä nuorisovaltuuston toimintakausi on kaksi vuotta. Vuoden 2021 loppupuolella toimintansa aloitti kauden 2021–2023 nuorisovaltuusto. Kauden 2021–2023 nuorisovaltuusto haluaa lisätä tietoutta Tyrnävän nuorisovaltuustosta sekä kunnassa tarjottavista nuorten hyvinvointipalveluista, erityisesti mielenterveyspalveluista.

Seuraava nuorisovaltuusto aloittaa kautensa 2023 vuoden loppupuolella.

4.3 Työikäiset

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 25 - 64 -vuotiaiden %osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on laskenut hiukan vuosien 2017 - 2020 välisenä aikana, mutta jälleen noussut hieman vuonna 2021. Vuonna 2017 osuus oli 3,6, vuonna 2020 3,3 ja vuonna 2021 3,6. Vastaavat luvut Pohjois-Pohjanmaalla ovat 4,4 (2017-2020) ja 4,3 (2021) sekä koko Suomessa 3,4 (2017-2020) ja 3,3 (2021).

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavaniikisestä väestöstä

Kunta	2017	2018	2019	2020	2021
Tyrnävä	3.6	3.6	3.3	3.3	3.6
Liminka	2.3	2.4	2.7	2.8	2.7
Kempele	3.1	3.2	3.1	3.3	3.1
Lumijoki	2.1	2.4	2.2	2.7	2.8
Muhos	4.7	5.1	5.2	5.1	5
Koko maa	3.4	3.4	3.4	3.4	3.3
Pohjois-Pohjanmaa	4.4	4.4	4.4	4.4	4.3

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuus / 1 000 vastaavan ikäistä kohti on noussut huomattavasti vuosien 2017 - 2021 välisenä aikana. Muutosprosentti on jopa 136,90, kun tarkastelujakso on 2016 - 2021. Maakunnallisen Minun arkeni ja elämäni -kyselyn (5/2021) mukaan 15,5%:ia vastaajista koki mielen hyvinvoinnin huonoksi ja 19% koki, että mielen hyvinvointi ei ole hyvä eikä huono. 16% vastaajista koki myös harrastustilanteen huonoksi, mutta vastauksiin saattoi vaikuttaa koronaepidemia, jonka vuoksi muun muassa liikunnan sisätilat, ryhmäliikunta ja uimahallit olivat suljettuina. 32%:ia vastaajista kaipasi muutosta taloudelliseen toimeentuloon ja 27%:ia harrastuksiin. Kunnalta toivottiin panostusta avun ja palvelun saantiin silloin, kun niitä tarvitsee (37%), asuntojen lähiympäristöön (37%), elinympäristöön laajasti ajateltuna (35%) ja harrastuksiin (33%). Vaikka vastaajien määrä jäi pienehköksi (0,9% tyrnäväläisistä), niin vastaukset ovat kuitenkin linjassa Tyrnävän kunnan hyvinvointikyselyn 2021 kanssa. Aineistoista nousi esille paljon samankaltaisia asioita.

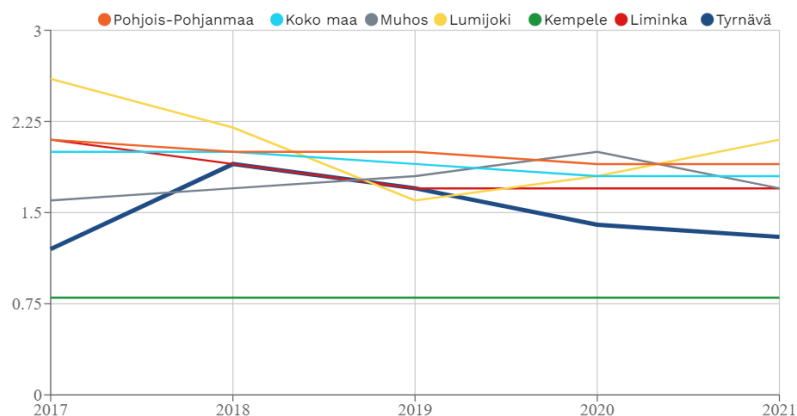
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuus / 1 000 vastaavan ikäistä

Kunta	2017	2018	2019	2020	2021
Tyrnävä	24.4	28.3	36.4	37.5	39.8
Liminka	26.2	29.9	33.8	33.3	43.6
Kempele	28.8	28.9	37.3	37.9	36.8
Lumijoki	16.8	31.1	31.7	31.4	44
Muhos	29	38.5	41.5	38.3	39.3
Koko maa	21.1	23.6	26.5	26.9	30.4
Pohjois-Pohjanmaa	25.2	28.1	33.1	33.1	37

4.4 Ikäihmiset

Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut vuonna 2019 1,7, vuonna 2020 1,4 ja vuonna 2021 1,3. Vastaavat luvut Pohjois-Pohjanmaalla ovat 2 (2019), 1,9 (2020) ja 1,9 (2021). Muutosprosentti vuosien 2016 - 2021 välisenä aikana on Tyrnävällä ollut -7,14.

Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä

Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut vuonna 2019 81,6, vuonna 2020 81,5 ja vuonna 2021 85,8. Vastaavat luvut Pohjois-Pohjanmaalla ovat 90,2 (2019), 90,4 (2020) ja 91 (2021). Muutosprosentti on ollut Tyrnävällä vuosien 2016 - 2021 välisenä aikana -2,17.

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Kunta	2017	2018	2019	2020	2021
Tyrnävä	85.6	88.2	81.6	82.3	85.8
Liminka	88.7	89	87.2	87.4	87.9
Kempele	93	93.1	91.4	91.3	91.9
Lumijoki	90	90.5		89.3	88.8
Muhos	86.9	86.7	85.9	87.2	86.7
Koko maa	91.1	91.3	91.7	91.9	92.6
Pohjois-Pohjanmaa	90.2	90.6	90.2	90.5	91

Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä oli vuonna 2019 43, vuonna 2020 43,2 ja vuonna 2021 44,4. Muutosprosentti on ollut vuosien 2016 - 2021 välillä 3,47. Tyrnävällä on ollut jo pitkään kumppanuussopimus 4H:n kanssa liittyen kodinhoitopalvelujen tarjoamiseen. 65 vuotta täyttäneet kuntalaiset voivat ostaa kotihoitopalveluita 4H:lta edullisemmin kuin vastaavat nuoremmat asukkaat.

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

Kunta	2017	2018	2019	2020	2021
Tyrnävä	41.8	44.3	43	43.2	44.4
Liminka	38	38.7	36.1	37.5	41.3
Kempele	37	35.7	35.8	36.1	34.7
Lumijoki	47.5	48.1	46.7	47.5	52.5
Muhos	41.6	43.6	43.7	44.7	44.7
Koko maa	47.3	47	46.7	46.2	45.8
Pohjois-Pohjanmaa	44	44	43.6	43.1	42.9

4.5 Vanhus- ja vammaisneuvostot

Tyrnävän vanhus- ja vammaisneuvostot koostuvat kunnan luottamushenkilöistä, järjestötoimijoista ja kunnan edustajasta. Neuvostot kokoontuvat keskimäärin 2-3 kertaa vuoden aikana. Lisäksi neuvostojen yhteisiä kokouksia pidetään n. 1-2 kertaa vuoden aikana.

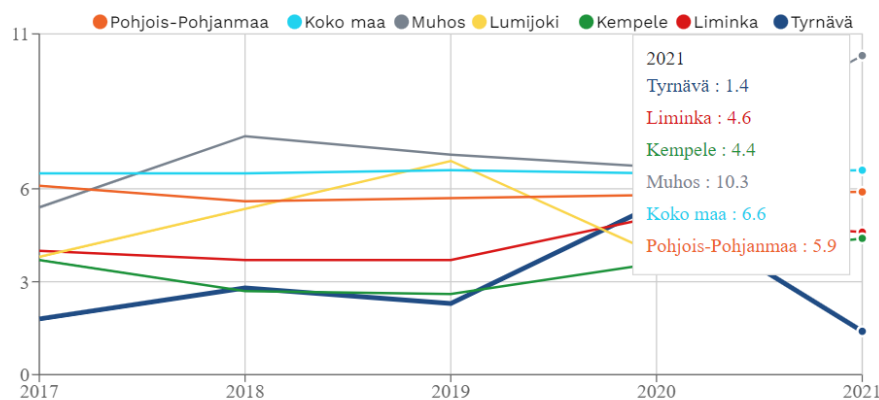
Vanhusneuvosto on vanhuspalvelulakiin (laki 980/2012 ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista) perustuva toimielin. Neuvoston toiminnan lähtökohtana on, että ikääntyvää ihmistä arvostetaan ja että hänen elämäkokemuksensa ja asiantuntemuksensa nähdään yhteiskunnallisena voimavarana. Vanhusneuvoston tehtävänä on edistää kunnassa arvokkaan vanhuuden toteutumista (riittävästi laadukkaita ja saatavilla olevia palveluita). Jokaisella ikääntyneellä tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon ja palveluiden suunnitteluun. Vanhusneuvosto voi vaikuttaa ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen.

Vammaisneuvosto on kuntalain mukainen vammaisten ja pitkäaikaissairaiden yhteistyöelin. Vammaisneuvosto vaikuttaa vammaisille ihmisille tärkeisiin asioihin, kuten hyvinvointi, terveys, yhdenvertaisuus, osallisuus, elinympäristö, asuminen, liikkuminen, päivittäisistä toiminnoista suoriutuminen.

5. Turvallisuus kaikissa ikäryhmissä

Tyrnävän visio on olla turvallinen koti jokaiselle ja kaikelle. Kunnan toiminnoissa nostetaan turvallinen elinympäristö vetovoimatekijänä osaksi tavoiteasetantaa ja toiminnan suunnittelua. Kunnan turvallisuussuunnitelmat pidetään ajan tasalla ja käydään läpi vuosittain. Poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten eli henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuuden tuhatta asukasta kohti ovat kasvaneet vuosien 2019 ja 2020 välisenä aikana, mutta laskivat jälleen vuonna 2021.

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1000 asukasta

Polisiin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1000 asukasta kohden ovat lähteneet nousuun Tyrnävällä vuosien 2019 ja 2020 aikana, mutta laskivat jälleen vuonna 2021. Omaisuusrikoksia oli vuonna 2019 9,9%, vuonna 2020 16,5% ja vuonna 2021 12%. Pohjois-Pohjanmaalla omaisuusrikoksia / 1000 asukasta kohden oli vuonna 2019 34,60, vuonna 2020 35,60 ja vuonna 2021 32,4. Vastaavat luvut valtakunnallisesti olivat 39,10, 46,30 ja 40,3. Valtakunnalliseen tasoon verrattuna omaisuusrikoksia on Tyrnävällä vähän.

Polisiin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1000 asukasta

Kunta	2017	2018	2019	2020	2021
Tyrnävä	13.5	10.2	9.9	16.5	12
Liminka	13.6	12.6	13.9	15.9	17.1
Kempele	22.5	20.9	23.2	21.4	16.3
Lumijoki	12	7.3	9.9	15.2	6.4
Muhos	30.6	23.8	29.9	23.4	23.5
Koko maa	38.2	37.5	39.1	46.3	40.3
Pohjois-Pohjanmaa	32.3	31.9	34.6	35.6	32.4

Tieliikenteessä kuolleet ja loukkaantuneet muuttujina Alue, Tielaji, Onnettomuuspaikka, Tienkäyttäjä, Vuosi ja Tiedot

	2021*			2022*		
	Kuolleet	Loukkaantuneet (ml. vakavasti loukk.)	Vakavasti loukkaantuneet	Kuolleet	Loukkaantuneet (ml. vakavasti loukk.)	Vakavasti loukkaantuneet
Tyrnävä						
Yhteensä						
Yhteensä						
Yhteensä	0	2	0	1	2	0

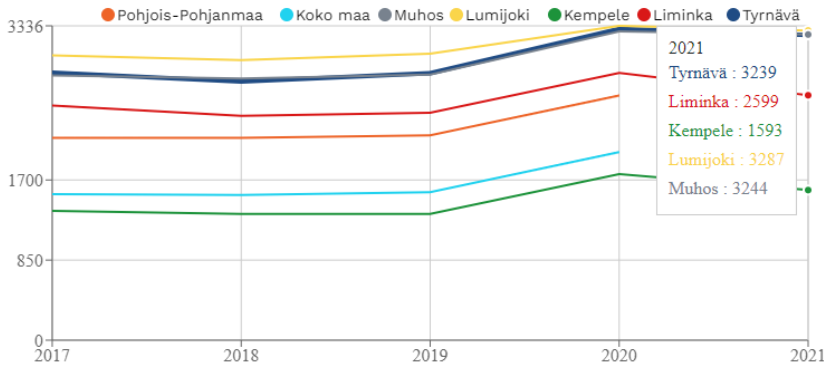
Lähde: Tilastokeskus/polisiin tilastot 9/2022

6. Talous

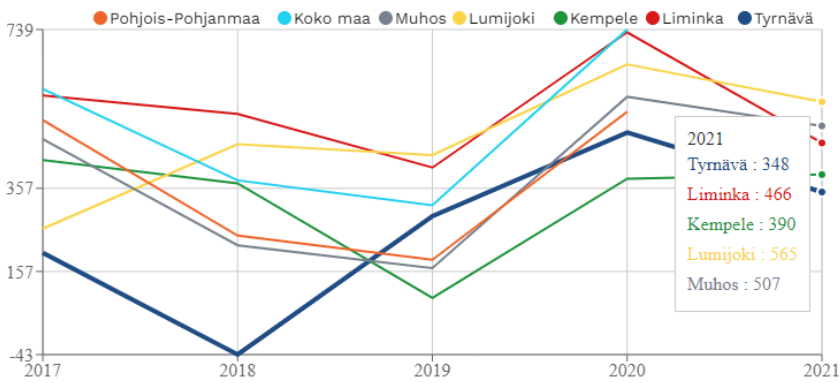
Keväällä 2020 alkaneella koronaepidemiolla on kauaskantoiset seuraukset kuntatalouteen, vaikka valtion osuudet nousivat merkittävästi vuoden 2020 aikana korvaamaan verotulojen menetystä ja kulujen kasvua. Vuosikate nousi reilusti positiiviseksi vuosien 2019 - 2020 välisenä aikana ja näin ollen vuosikate riitti kattamaan poistot. Kuitenkin jo ennen koronaa kuntien menojen arvioitiin kasvavan tulevina vuosina 3-4 prosentin tahtia. Seuraavien vuosien aikana kuntataloutta tulee haastamaan esimerkiksi Te-palveluiden siirtyminen kuntien vastuulle 1.1.2025, sillä jatkossa vain työttömyysetuuden päättymisen päättää kuntien maksuvastuun. Palvelut kuten kuntouttava työtoiminta tai työkokeilu eivät poista vastuuta. Sote-uudistus vie sosiaali- ja terveyspalvelujen kulut hyvinvointialueille, mutta samalla myös valtionosuudet pienenevät sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta. Lisäkustannuksia ja tilausteita aiheutuu myös subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palautumisesta ja uusien työntekijöiden rekryointitarpeesta.

Valtionosuudet yhteensä / asukas

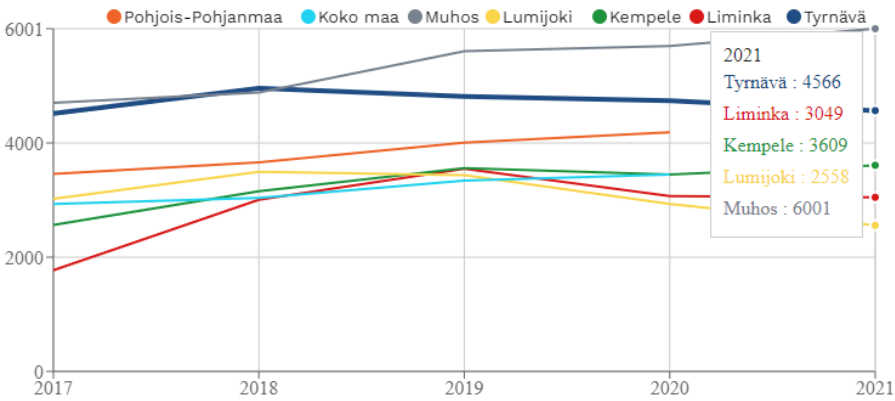
Tyrnävä - LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2021 - 2025

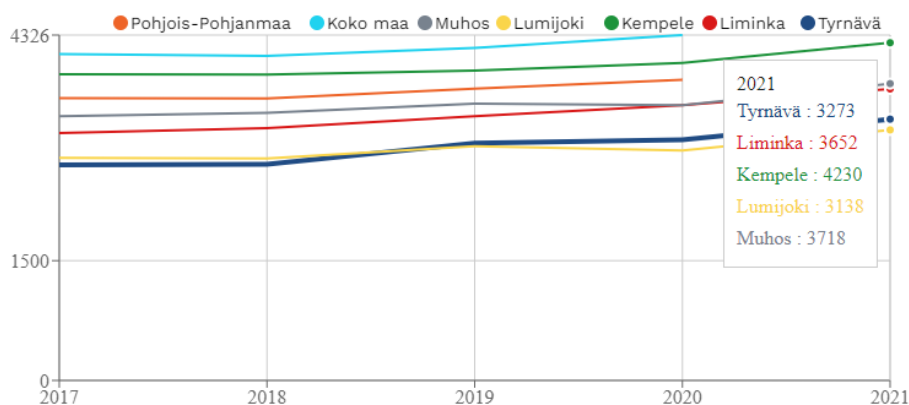
Vuosikate, € / asukas

Lainakanta, € / asukas

Verotuloja, € / asukas

TALOUS JA ELINVOIMA

Talous

Tulot

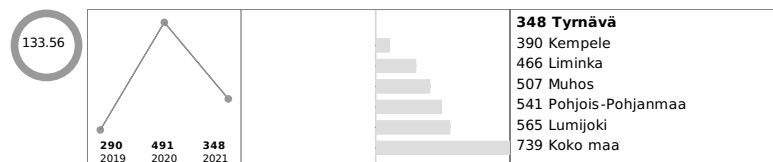
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Valtionosuudet, % nettokustannuksista

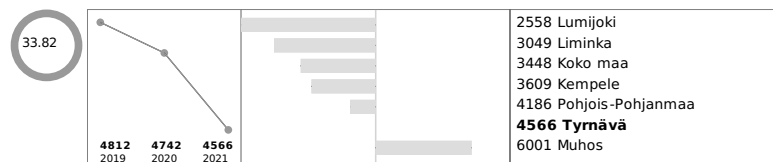
Vuosikate, euroa / asukas

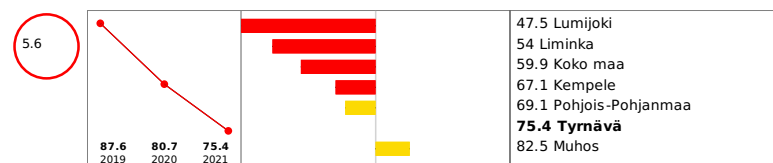
Vuosikate, % poistoista

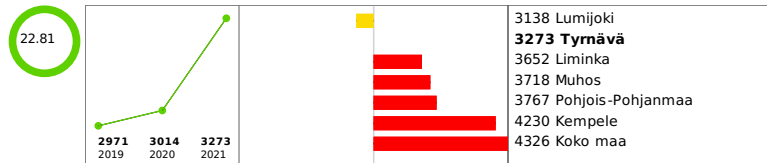
Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

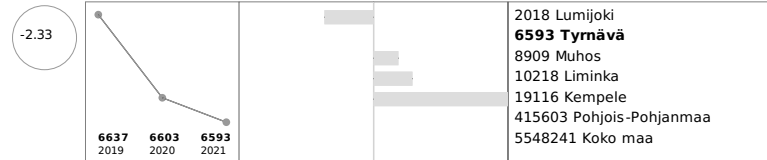
Verotulot, euroa / asukas

Elinvoima

Väestö

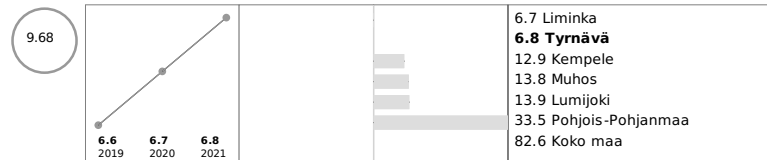
Väestö 31.12.

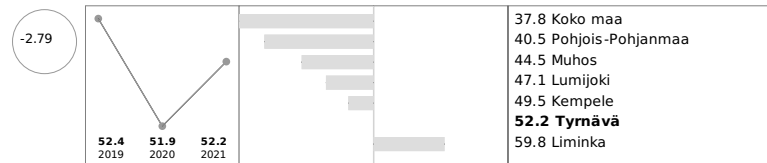
Huoltosuhte, demografinen

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

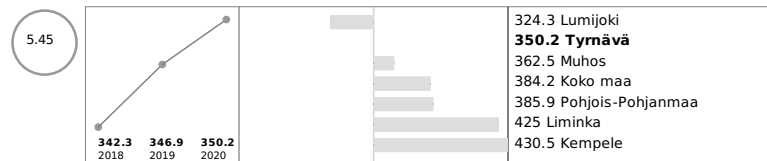
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

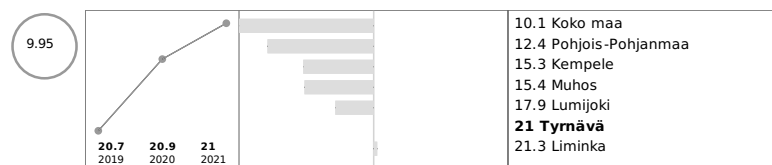
Koulutustasomittain

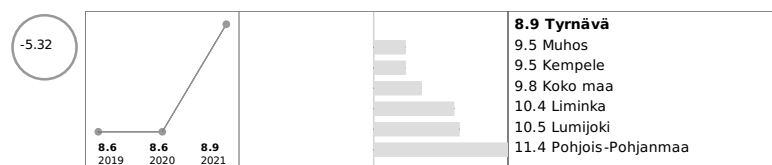
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

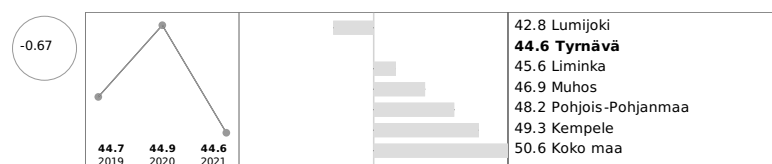
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

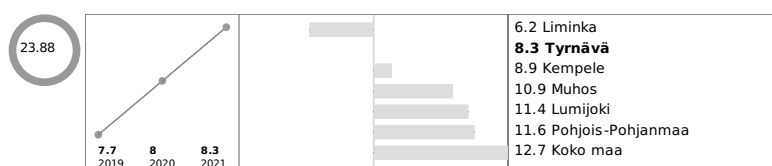
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

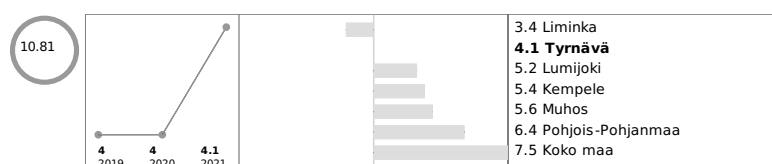
25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

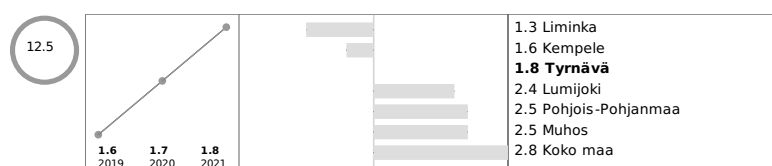
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

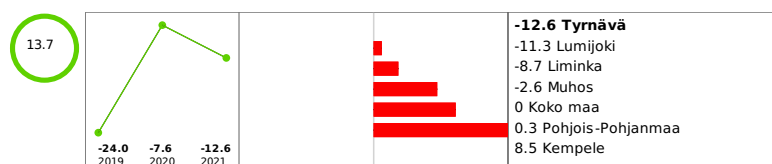
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

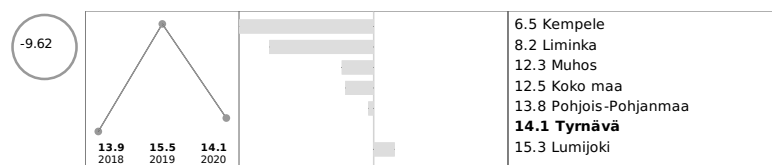

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

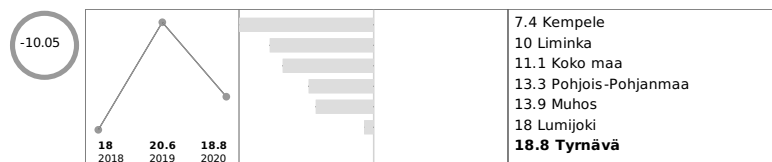

Elinvoima

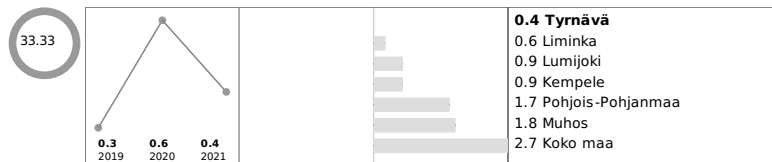
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

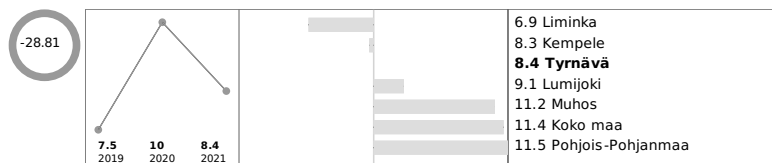
Lasten pienituloisuusaste

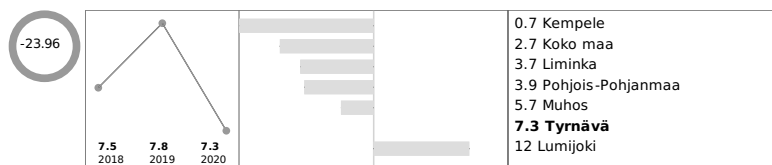
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavankäisestä väestöstä

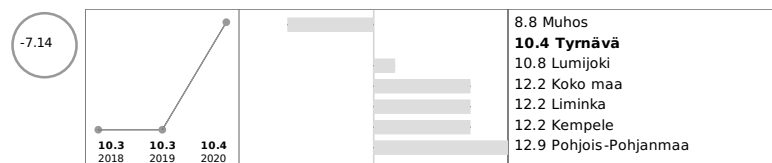
Työttömät, % työvoimasta

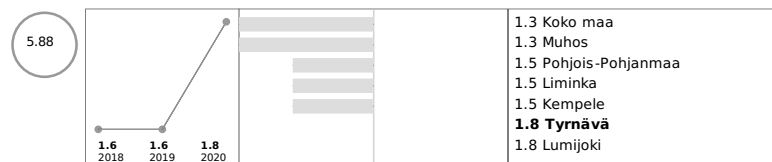
Maatalous, metsätalous ja kalatalous, % työllistä

Teollisuus, % työllistä

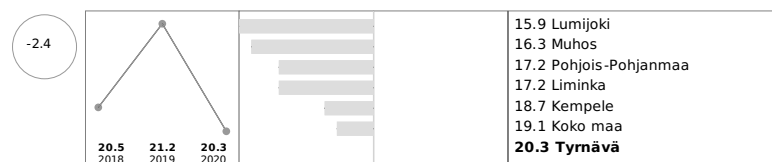
Kaivostoiminta ja louhinta, Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta, Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito, % työllistä

Rakentaminen, % työllistä

Tukku- ja vähittäiskauppa; Kuljetus ja varastointi; Majoitus- ja ravitsemistoiminta, % työllistä

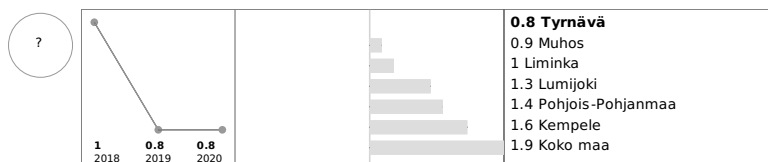

Informaatio ja viestintä, % työllistä

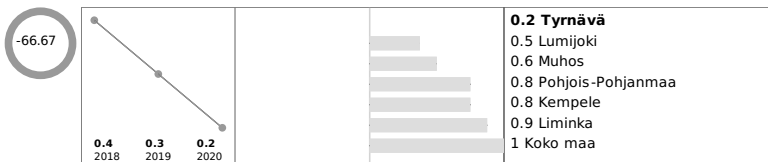

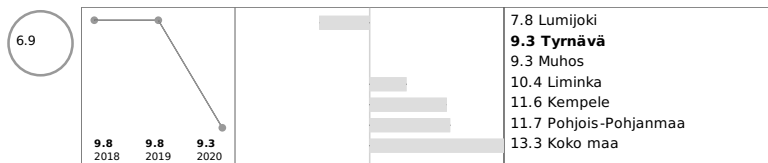
Rahoitus- ja vakuutustoiminta, % työllisistä

Kiinteistöalan toiminta, % työllisistä

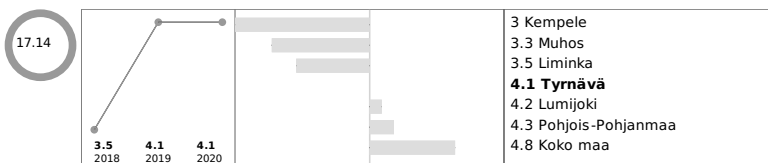
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, % työllisistä

Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus, Koulutus, Terveys- ja sosiaalipalvelut, % työllisistä

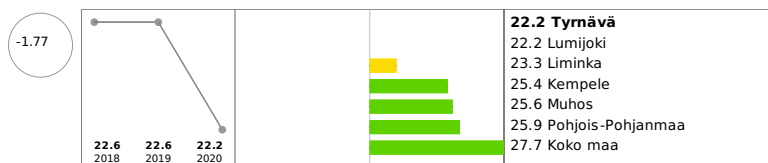
Muu palvelutoiminta, % työllisistä

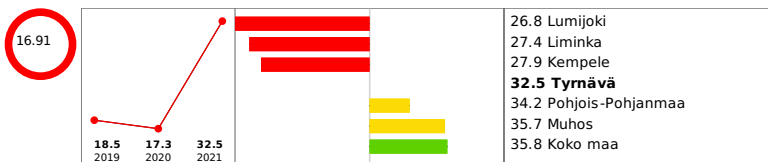
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

Gini-kerron, käytettävissä olevat tulot

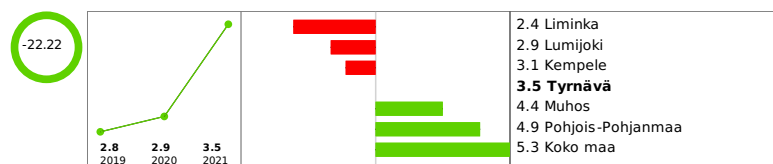
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

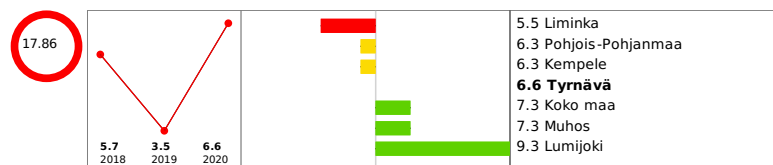
Työlliset, % väestöstä (vuosi 2019 ennakkotieto)

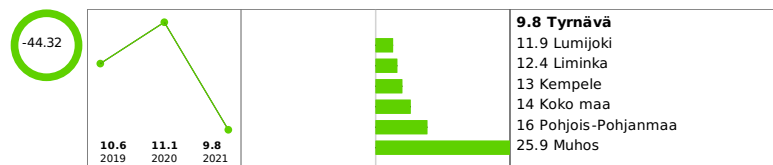
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

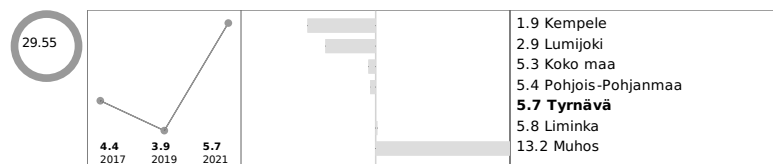
LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET *Hyvinvointi*

Eiintavat, elämänlaatu ja osallisuus

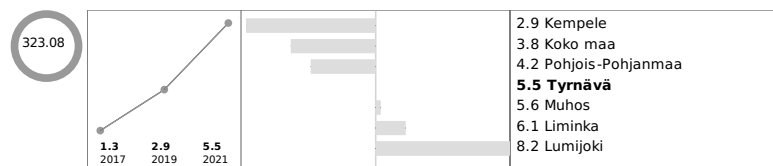
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

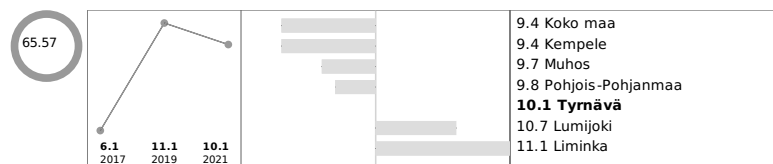
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

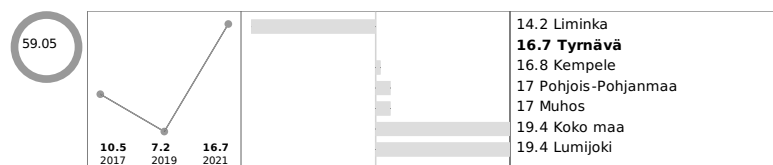
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

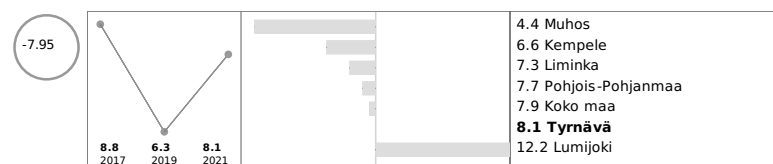
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

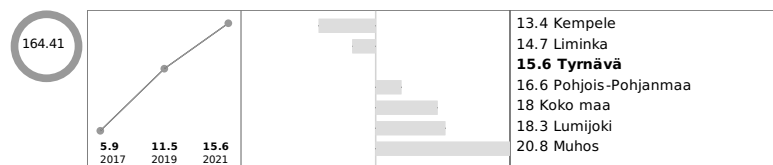
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

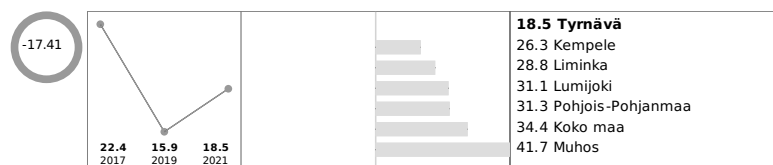
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

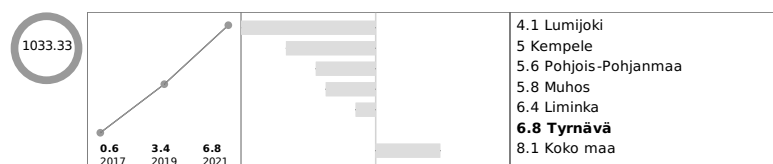
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

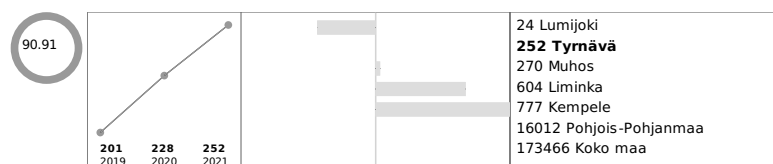

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

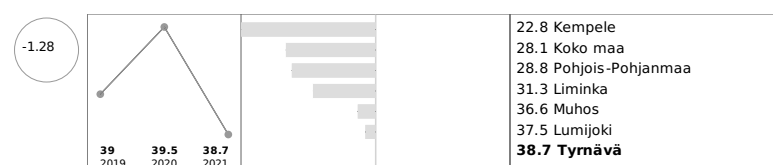
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

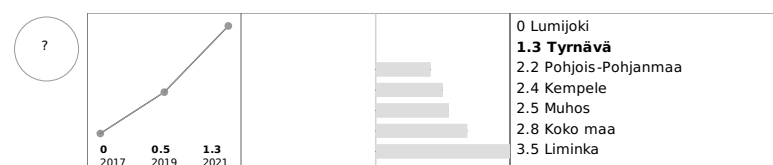
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

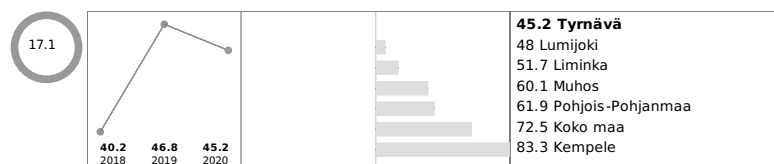
Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kunnan palvelut

Päivähoito

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

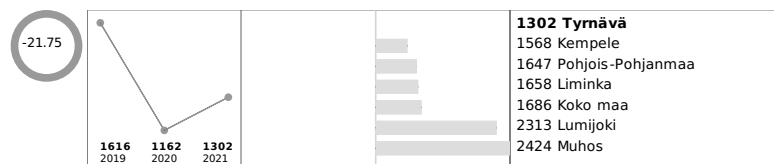

Sosiaali- ja terveydenhuolto

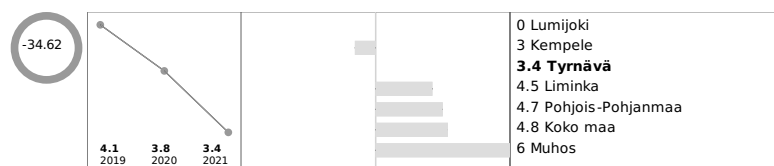
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Muut palvelut

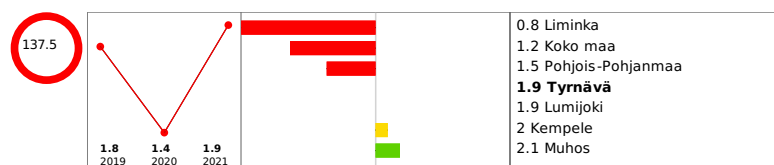
Talous

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

NUORET JA NUORET AIKUISET Hyvinvointi

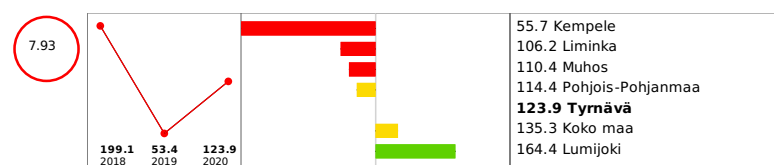
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

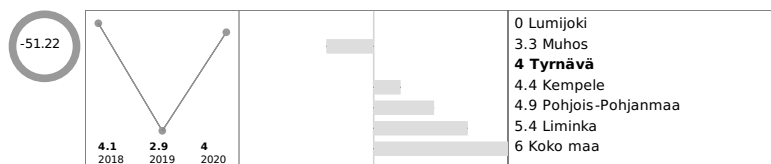
Rikoksista syylliseksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavikäistä

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavankäisestä väestöstä (THL)

Muut palvelut

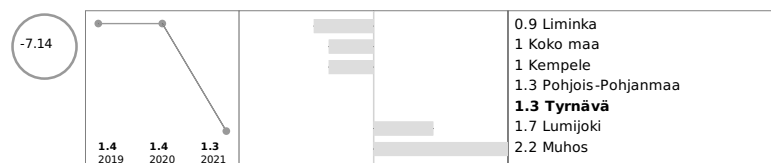
Talous

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

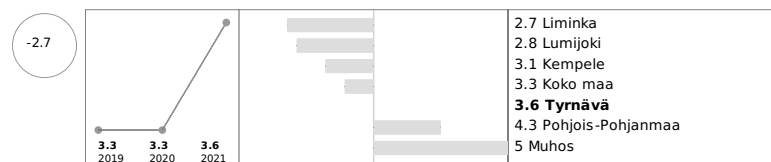
TYÖIKÄISET *Hyvinvointi*

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

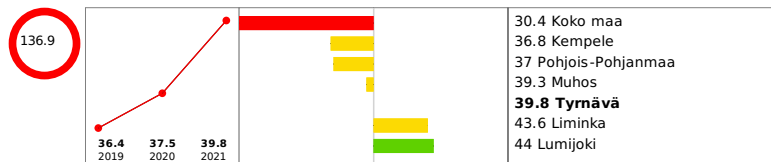
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

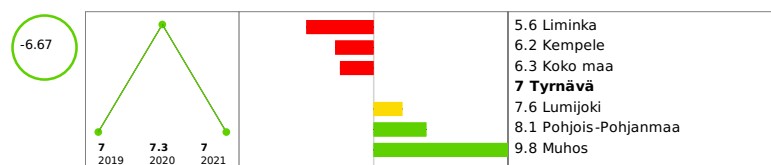
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavankäisestä väestöstä

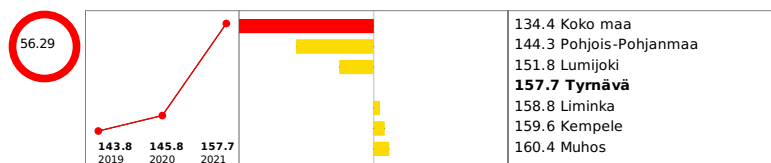
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavankäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavankäisestä väestöstä

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavankäistä

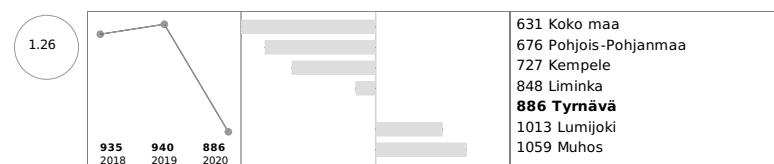
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

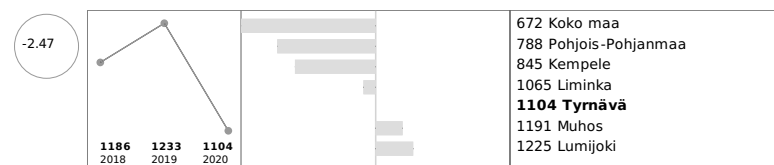
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Muut palvelut

Talous

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

IKÄIHMISET Hyvinvointi

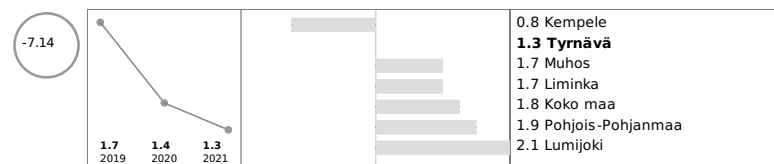
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

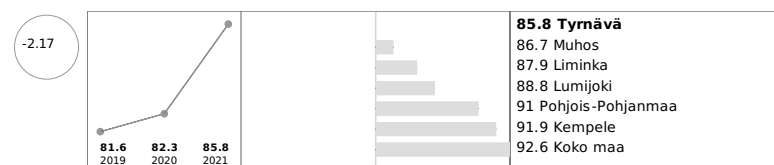
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

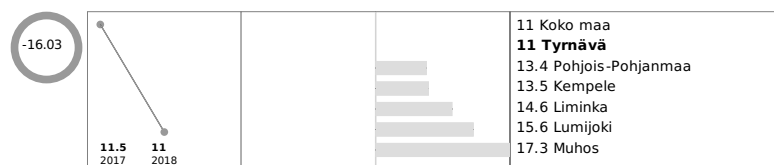
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (-2018)

Muut palvelut

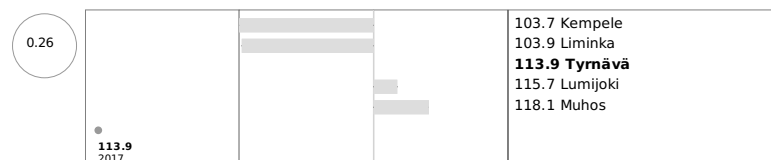
Talous

IKÄIHMISET - Yhteenveto

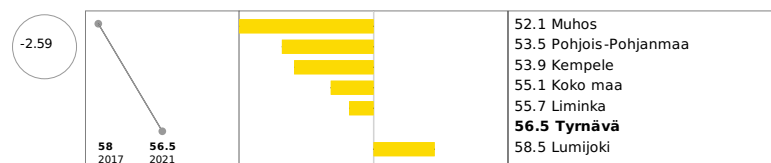
KAIKKI IKÄRYHMÄT **Hyvinvointi**

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

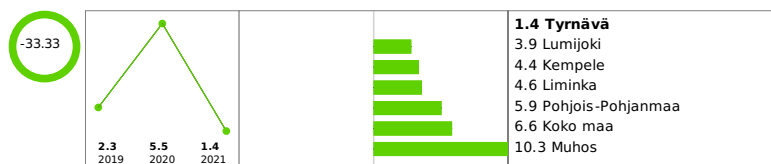
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

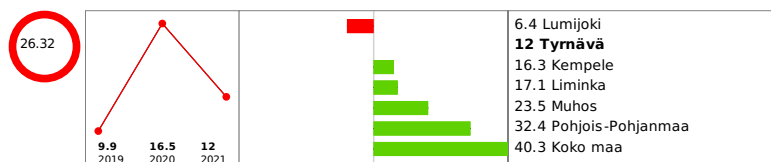
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

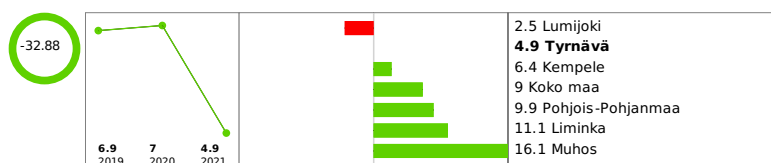
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

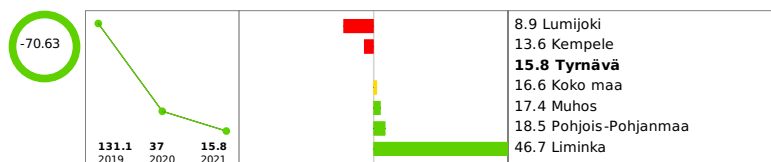
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet eräät liikenne rikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1 000 asukasta

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa-aika
Muut palvelut
Talous

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Mielenterveyden ja päihteettömyyden tukeminen

- Tavoitteena lapsien, nuorien, perheiden, ikäihmisten ja vammaisten toimivat palvelut kunnassa/hyvinvointialueella.
- Apua ja tukea saa silloin, kun kuntalainen sitä tarvitsee.

Ympäristöhyvinvoinnin edistäminen

- Kunnan asumisen ja työnteon ympäristöt ovat viihtyisiä, siistejä ja turvallisia.
- Kulttuurihistorialliset arvot ja perinnemaisemat nostetaan esille ja niitä ylläpidetään ajassa.
- Paikkojen ja reitistöjen lisääminen/ylläpito liikkumiseen sekä ulkoiluun.

Osallisuus- ja järjestöyhteistyötä vahvistetaan

- Mahdollistetaan monipuoliset harrastusmahdollisuudet.
- Tavoitteena yksinäisyyden/syrjäytymisen ehkäisy.
- Osallisuuteen on monta tapaa: vaikuttaa voi tapahtumissa, palautteilla, sähköisissä kanavissa ja kohtaamisissa.

Terveellisten elintapojen edistäminen

- Tarjotaan harrastusmahdollisuuksia kaiken ikäisille.
- Kouluruokailun kehittäminen, tukeminen ja arvostuksen lisääminen.

Kulttuurihyvinvointi

- Mahdollistetaan esittelytoiminta, näyttelyt ja tapahtumat.
- Kehitetään kulttuurimatkailua paikallisten ja vierailevien ihmisten koettavaksi.
- Mahdollistetaan työ- ja esiintymismahdollisuudet kulttuurialan ammattilaisille ja harrastustoimijoille.

Taloudellinen hyvinvointi

- Huolehditaan taloudesta, joka mahdollistaa toimivien palveluiden tuottamisen.
- Panostetaan nuorten hyvinvointiin (työura, opiskelupaikka).
- Tehostetaan palvelumalleja työllistymistä edistävissä palveluissa.

Digitaalisuus eri palveluissa

- Myllykirjasto omatoimikirjastoksi, syksy 2022.
- Mahdollistetaan tuen saaminen digipalveluissa.
- Sähköiset osallistumisen kanavat mahdollistavat kuntalaisten osallistumisen ja yhteisöllisen tekemisen.

Tyrnävä brändin vahvistaminen jatkuu

- Mukavan arjen kotikunta.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

Hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet 2021 - 2025 (Liite: Tyrnävän kunnan hyvinvointisuunnitelma 2021 - 2025)

1. Luomme mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle

- Monipuolisilla varhaiskasvatuspalveluilla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista, mahdollistetaan vanhempien työssäkäynti ja opiskelu sekä tuetaan perheiden arjen hyvinvointia sekä jaksamista eri tilanteissa.
- Tarjoamme terveet tilat oppimiselle.
- Opetuspalveluissa turvataan riittävät oppilashuollon resurssit yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.
- Yksinäisyyden, syrjäytymisen ja koulu-uupumuksen ennaltaehkäisy yhteisöllisyyttä lisäämällä ja ainutlaatuisella nuoristoyöllä.
- Yhteisen toimintakulttuurin luominen kiusaamisenvastaisessa työssä.
- Erilaisten turva-, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksen tehostaminen oppilaiden ikätaso huomioiden.
- Oppilashuollossa jatketaan hyväksi koettua ja toimivaa yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.
- Kannustetaan terveellisiin elämäntapoihin.
- Vapaan sivistystyön opetustarjontaa kaiken ikäisille.

2. Olemme lähellä ja saavutettavissa

- Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla.
- Edistetään toimivien lähipalvelujen säilymistä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.
- Pääkirjaston muuttaminen omatoimikirjastoksi.
- Kehitetään matkailua paikallisten ja vieraillevien ihmisten koettavaksi.
- Edistetään toimivaa ja ympäristöystävällistä liikkumista.
- Vahvistetaan Tyrnävä brändiä - mukavan arjen kotikuntaa - asumisen- ja työnantajamielikuvan näkökulmasta.

3. Huolehdimme hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista

- Osallistavan budjetoinnin kehittäminen.
- Liikkuva kunta - ohjelman tavoitteena on liikuttaa kuntalaisia mahdollisimman paljon ja monipuolisesti.
- Liikuntapalvelut ja Liikkuva Kunta järjestää ja on mukana järjestämässä vuosittaisia urheilukilpailuita ja erilaisia tapahtumia kaiken ikäisille kuntalaisille yhteistyönä muiden palvelutarjoajien kanssa.
- Yhdistysten ja palveluntarjoajien taloudellinen tuki hyvinvointityöhön.
- Kiinnostavien ja mielekkäiden liikunta- ja ulkoiluapaikkojen tarjoaminen.
- Kuntalaisten kannustaminen tekemään ennaltaehkäiseviä arjen valintoja hyvinvoinnin edistämiseksi
- Lukeva kunta -ohjelman tavoitteena Tyrnävällä on edistää ja innostaa kaikenikäisten lukuharrastusta ja lukutaitoa, pääpaino on lapsissa ja nuorissa, mutta myös muut ikäryhmät huomioidaan.
- Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen.
- Yksinäisyyden, syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen.
- Kulttuurihyvinvoinnin vahvistaminen.
- Työllistymistä edistävien palvelumallien tehostaminen.

4. Mahdollistamme avoimen ja osallistavan vuorovaikutuksen

- Kunnan sähköiset kanavat osana aktiivista vuoropuhelua kuntalaisten kanssa.
- Digituen ja neuvonnan tarjoaminen.
- Kuntalaiset osallistuvat aktiivisesti kunnan kehittämiseen.
- Osallisuus- ja järjestöyhteistyötä vahvistetaan.

5. Pidämme huolta yhteisestä ympäristöstä erityispiirteitä arvostaen

- Kulttuurihistorialliset arvot ja rakennusperintö kehittämistyön lähtökohtana.
- Yleisten alueiden, puistojen ja reitistöjen kehittäminen.
- Leikkipaikkojen kehittäminen osana kunnan vetovoimaa.
- Kyläympäristöjen viihtyvyyden ja esteettisyyden edistäminen.

6. Edistämme paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa

- Tyrnävän Kehitys Oy kehittää Tyrnävän elinkeinopalveluita kokonaisvaltaisesti. Palvelut kohdistuvat pääsääntöisesti toimiviin yrityksiin, kuntaa sijoittuviin yrityksiin ja alkaviin yrityksiin.
- Matkailun kehittäminen Tyrnävällä.
- Lähiruokan käytön lisääminen kunnan ruokapalveluissa.

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kuntalaki määrittelee kuntastrategian valtuuston päättämäksi kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiksi (Kuntal 37 §): Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista sekä niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen.

Kuntastrategiassa otetaan huomioon:

- Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
- Palveluiden järjestäminen ja tuottaminen
- Kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet
- Omistaja- ja henkilöstöpolitiikka
- Kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- Elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen

Tyrnävän kuntastrategian painopisteet ja linjaukset (2020-2026)

1. Luomme mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle

- Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle sekä tarpeellisille sosiaali- ja terveystalouksille.

- Kunnan palvelutarjonta vastaa kuntalaisten tarpeisiin ja kunnassa on mahdollisuus järjestää yksityisiä opetus- ja terveydenhuollon palveluita.

Hyvinvointi: Varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut sekä vapaan sivistystyön palvelut lisäävät kuntalaisten hyvinvointia

erityistarpeet huomioiden. Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat helposti saatavilla.

Elinvoima: Kunta tarjoaa kattavasti varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä vapaan sivistystyön tarjoamat mahdollisuudet.

Juurevuus: Tyrnäväläiset arvot ja historia sisältyvät varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin sekä vapaan sivistystyön opintoihin. Opetuksessa hyödynnetään paikallisia ihmisiä ja yhteisöjä siten, että kulttuuriperintö pysyy osana yhteisöä ja kehittyä edelleen.

2. Olemme lähellä ja saavutettavissa

- Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla.

- Kuntalaisilla on mahdollisuus työskennellä niin Tyrnävällä kuin lähikunnissa toimivien yhteyksien päässä. Yritystoiminnan monipuolisuus parantaa lähipalveluita.

Hyvinvointi: Kuntalaisten mahdollisuus lähipalveluiden käyttöön helpottaa arkea ja lisää vapaa-aikaa. Asiointimatkojen määrään ja liikkumistapaan pyritään vaikuttamaan hyvinvoinnin ympäristön näkökulmista.

Elinvoima: Maankäytön ja kaavoituksen keinoin mahdollistetaan yritysten ja asukkaiden sijoittuminen yhdyskuntarakenteen kannalta järkevästi. Huolehditaan kunnan sisäisistä ja alueellisista yhteyksistä.

Juurevuus: Paikallisia palveluita ja niiden näkyvyyttä tuetaan eri tavoin. Lähipalveluiden saatavuus pyritään mahdollistamaan kuntalaisille.

3. Huolehdimme hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista

- Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista

- Kunnan peruspalveluiden järjestämiseen satsataan ja kunnan omaisuudesta huolehditaan. Kunnan kiinteistöt palvelevat kuntalaisia ja alueen toimijoita.

Hyvinvointi: Kunnan moniammatillinen hyvinvointiryhmä valmistelee vuosittain hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet.

Elinvoima: Varataan resursseja hyvinvointia tukeviin toimenpiteisiin. Kunnan kiinteistöistä ja maaomaisuudesta pidetään huolta suunnitelmallisesti ja pitkän aikavälin tavoitteita asettaen.

Juurevuus: Tyrnäväläistä rakennusperintöä vaalitaan ylläpitämällä kunnan rakennusten kuntoa ja järkevää käyttöä. Yhteisiä varoja suunnataan paikallisiin hyvinvointia lisääviin tekoihin ja alueen monipuoliseen kehittämiseen.

4. Mahdollistamme avoimen ja osallistavan vuorovaikutuksen

- Vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa.

- Kuntalaisilla on mahdollisuus ajasta ja paikasta riippumatta antaa palautetta sähköisillä kanavilla ja osallistua päätöksentekoon valmisteltavien asioiden työstämiseen.

Hyvinvointi: Hyvinvointitapahtumat ja sähköiset osallistumisen kanavat mahdollistavat kuntalaisten osallistumisen ja yhteisöllisen tekemisen.

Elinvoima: Kuntalaiset osallistuvat päätöksentekoon. Kaikessa päätöksenteossa ennakkovaikutusten arviointi on päätöksenteon perusta. Avoimen päätöksenteon kautta osallistava budjetointi tuodaan käytäntöön osana talouden suunnittelua.

Juurevuus: Vuoropuhelu paikallisten kanssa on aktiivista. Kuntalaisten osallistuminen tukee päätöksentekoa ja kunnan talouden ja toiminnan suunnittelua. Osallisuuteen on monta tapaa: vaikuttaa voi tapahtumissa, palautteilla, sähköisissä kanavissa ja kohtaamisissa. Yhdessä teemme tulevaisuuden Tyrnävää.

5. Pidämme huolta yhteisestä ympäristöstä erityispiirteitä arvostaen

- Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostaen.

- Kunnan asumisen ja työnteon ympäristöt ovat viihtyisiä, siistejä ja turvallisia. Kulttuurihistorialliset arvot ja perinne-maisemat nostetaan esille ja niitä ylläpidetään ajassa.

Hyvinvointi: Kunta tarjoaa kuntalaisille monipuoliset liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet. Ympäristöstä huolehditaan tiivissä yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Asukkaiden viihtyisyyteen kiinnitetään huomiota ja nostetaan ympäri kuntaa sijaitsevat erityiset kohteet esille.

Elinvoima: Elinympäristöstä huolehditaan suunnitelmallisesti. Ainutlaatuiset kohteet, kuten kuntakeskuksen Meijerialueen ympäristö, nostetaan omaan arvoonsa ja niitä kehitetään vetovoimatekijöinä.

Juurevuus: Vahvalle alkutuotannolle tyypillisiä maisemia ja rakennuksia ylläpidetään ja arvostetaan. Kylät ja jokivarret pidetään yhteistyössä avoimina ja siisteinä. Ympäristörakentamisessa huomioidaan kuntalaisten toiveita.

6. Edistämme paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa

- Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa.

- Kunnassa paikallinen yrittäjyys nostetaan esille esimerkiksi hankinnoissa ja Tyrnävä osaamista brändin kautta. Lähiruoan tuotannon edellytyksiä ylläpidetään kunnan toiminnassa.

Hyvinvointi: Kunta edistää palvelurakenteen monipuolisuutta ja uusien työpaikkojen syntyä. Kunnan toimenpiteet yrittäjien hyvinvoinnin edistämiseksi; aamukahvit, elinvoimatoimikunta, tilaisuudet, liikuntapalvelut. Kunnan ruokapalveluissa hyödynnetään lähiruokaa mahdollisuuksien mukaan.

Elinvoima: Tarjotaan yrityksille kehittymisen mahdollisuuksia kunnassa. Kunta tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten ja seudullisten yrittäjäyhteisöjen kanssa. Lähiruoka on esillä eri toiminnoissa.

Juurevuus: Tyrnävän osaamista brändin kautta nostetaan paikallisia elinkeinoja esille. Vahva alkutuotanto, erityisesti perunan viljely ja niiden jalostusasteen nosto ovat osana kunnan elinvoimatyötä.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillishjelmat ja -suunnitelmat

Kulttuurikasvatussuunnitelma 2022

Leikkipaikkojen kehittämissuunnitelma 2022 - 2023

Varhaiskasvatussuunnitelma, esiopetussuunnitelma ja perusopetuksen opetussuunnitelma: <https://www.tymava.fi/koulutus-ja-kasvatus/perusopetus/opetussuunnitelmat.html>

Kotouttamisohjelma: <https://www.tymava.fi/maatoksenteko-ja-kunta/hyvinvointi.html>

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma: <https://www.tymava.fi/media/sosiaali-ja-terveys/hyvinvointi/hyvinvointikertomus/tyrnavan-kunnan-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-2019-2022.pdf>

6 Hyvinvointisuunnitelma 2021 - 2025 (liite: Tyrnävän kunnan hyvinvointisuunnitelma 2021 - 2025)

<https://www.tymava.fi/maatoksenteko-ja-kunta/hyvinvointi.html>

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma 2021-2025 käsitellään kunnanhallituksessa 17.10.2022 ja kunnan valtuustossa 7.11.2022.

7 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointikertomuksen ja -katsauksen laatimisesta vastaa Tyrnävällä henkilöstö- ja hyvinvointijohtaja, sivistysjohtaja sekä työ- ja elinkeinosuunnittelija. Valmisteluprosessissa on mukana kunnan Hyte- työryhmä (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen), jossa on kunnan viranhaltijoiden lisäksi edustajia sidosryhmistä ja luottamushenkilöistä. Hytetyöryhmässä on edustajat seurakunnasta, 4H- järjestöstä, Tyrnävän yrittäjästä ja Tyrnävän Rauhanyhdistyksestä. Ehkäisevän päihdetyön ryhmä, Lape- työryhmä, nuorisovaltuusto, vammais- ja vanhusneuvostot, arviointityöryhmä sekä oppilashuollon yhteisöllinen ryhmä ovat tuottaneet hyvinvointikertomukseen liittyvää aineistoa.

8 Suunnitelman hyväksyminen

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua 7.11.2022.